

Ali Coşkun

**BİR ÖMÜR
BÖYLE GEÇTİ**

1

ÇOCUKLUĞUM - OKUL YILLARI - İŞ HAYATI
ASKERLİK - YÜKSEK İHTİSAS
ÖZEL HAYATIMDAN KARELER

Ailemin aziz hatırasına...

İÇİNDEKİLER

HAYATA BAŞLANGIÇ YILLARI.....	13
ÇOCUKLUĞUM	13
KEMALİYE – EĞİN	16
BAŞPINAR NAHİYESİ.....	28
KÖYDE HAYAT	39
HARF DEVRİMİ VE EĞİTİM SEFERBERLİĞİ.....	45
GURBETE GİDİŞ (1946).....	50
ANKARA YILLARI	54
MAHALLE HAYATI.....	56
OKUL YILLARI.....	65
EVLENMEM VE İŞ HAYATINA GEÇİŞ.....	118
İŞ HAYATI.....	120
İBRAHİM BODUR’LA TANIŞMAMIZ.....	120
İŞE BAŞLAYIŞ	128
ÇANAKKALE SERAMİK İZOLATÖR İMALATI	136
SERAMİK BAYRAMI KUTLAMALARI	147
KP KALEPORSELEN ELEKTROTEKNİK SANAYİ A.Ş.....	160
TEKNİK MÜDÜRÜMÜZ HERR YAGTMAN.....	164
BUNLARI YEMekten ÖNCE Mİ SONRA MI ALACAĞIM?	167
KALEKALIP MAKİNA VE KALIP SAN. A.Ş.	185
ELMAK ELEKTRİK MAKİNA MÜHENDİSLİK KOLEKTİF ŞİRKETİ	186
DEMİRCİ MADENCİLİK.....	188
YENİCE GIDA SANAYİ A.Ş.....	190
GÖNEN GIDA SANAYİ A.Ş.....	190
AKTAŞ ELEKTRİK A.Ş.	191
KALE ŞİRKETLER GRUBU’NDAN AYRILIŞIM.....	193
İHLAS FİNANS A.Ş.....	197

BİSAN ŞİRKETLER GRUBU	203
KUVEYT-TÜRK EVKAF FİNANS KURUMU A.Ş.....	209
TÜRK-SUUDİ YATIRIM HOLDİNG A.Ş.....	210
TORUNLAR GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.....	212
KEMATEKS A.Ş.....	213
AİLE ŞİRKETLERİMİZ.....	214
ASKERLİK DÖNEMİ.....	218
ASKERE GİDİŞ.....	218
LİSE ÖĞRETMENLİĞİM.....	227
YÜKSEK İHTİSAS YILLARIM.....	234
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İŞLETME FAKÜLTESİ İŞLETME İKTİSADI ENSTİTÜSÜ.....	234
ÖZEL HAYATIMDAN KESİTLER.....	251
İLK OĞLUM OSMAN YILDIRIM'IN DOĞUMU.....	251
KUTSAL TOPRAKLAR.....	277
GÖNÜL DOSTLARI.....	277
HAC VE UMRE.....	282
HAC VE UMRE HATIRALARI.....	289
COŞKUN KIZ KOLEJİ.....	297
MİKROKREDİ	299
AR-TUR TURİZM A.Ş. TATİL KÖYÜ.....	302
EDREMİT KÖRFEZİ, HATTUŞA.....	305
SAĞLIĞIMDAN ÖNEMLİ KESİTLER.....	306
ANILARDAN KALANLAR.....	310
ARIDAN DERS	310
YAYIMLANMIŞ KİTAPLARIM.....	320
GÖNÜL DİLİNDEN YALIN AYAK ŞİİRLER.....	320
GÖRÜŞLERİMİZ.....	328
MUSİKİ DÜNYAM.....	330

ÖNSÖZ

*Gözünü açıyorsun, “Doğdu” diyorlar.
Gözünü kapatıyorsun, “Öldü” diyorlar,
Bu göz kırpışa “Ömür” diyorlar...
Hz. Mevlâna*

Öncelikle yüce Allah’a (cc) bana böyle bir ömür bahsettiği için sonsuz defa hamd olsun.

Doğu Anadolu’nun Munzur dağı eteklerinde, Eğin-Başpınar köyünde, 1939 yılında mütevazı bir ailenin çocuğu olarak başlayan mücadelelerle dolu ömrümün her safhasını; acılarla, mutluluklarla ve başarılarla dolu dolu yaşamak nasip oldu.

Son yüz yılda Dünya’da ve ülkemizdeki teknolojik, ekonomik, siyasi değişim ve dönüşümler aslında birkaç yüzyıla sığacak çoklukta ve hızla gelişti. İdeolojik soğuk ve sıcak savaşlar sonucu rejimlerin, imparatorlukların yıkılışını yaşadık. Özellikle de ülkemizde bazı güç odaklarının milletimiz üzerindeki ön yargılı baskılarının sonucunda tekrarlanan askeri müdahalelerle zor günler geçirdik.

“Devlet ebed-müddet” demiş atalarımız bu nedenle. Devletin ve siyasetin bir güç odağının vesayeti altına girmesi kabul edilemez. Zira devlet, millet için yaşmalıdır.

İnsanın hayatı kendisi, ailesi, çevresi ve ülkesi için değerlidir ve önemlidir. Zira hepimiz yaptıklarımızdan sorumlu, yapmadıklarımızdan da vebal altındayız.

İnsan genellikle kendisi için yaşamış. Ben ise geriye dönüp baktığımda; öncelikle ülkem, toplum ve ailem için yaşamışım desem, bilmem ki hata etmiş olur muyum?

Muhakkak ki bu gelişmede, mukaddes kitabımız Kur’an-ı Kerim’deki Allah’ın emirleri ve Peygamberimizin (sav) “İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olandır” müjdesinin ağırlığı olmuştur.

Hayatımın her döneminde bizi millet yapan öz kültürümüze, milli ve manevi değerlerimize gönülden bağlanırken, evrensel değerlere ve ilkelere her zaman değer vermeyi önemsemişimdir.

Dini; hurafelerden uzak, özünden anlayıp yaşamaya özen gösterdim. İbadet üzerinde baskıların olduğu ya da serbest bırakıldığı dönemlerde İslam’ı yaşatmak, yaymak için çalışan kurum-

lara, kuruluşlara saygılı olmakla birlikte, yüce dinimizi siyasetleştirmek, ticarileştirmek eğilimi gördüğüm gruplardan ve şahıslardan hep uzak durdum.

Cumhuriyetimizin demokrasi ile taçlandırılması, bunun için de insan hakları, hukukun üstünlüğü ve özgürlüklerin gelişmesi; toplumun huzuru, refahı için olmazsa olmaz bir hedeftir. Her kademedede bu inançlar doğrultusunda mücadeleden vazgeçilmemesi gerektiği inancındayım.

Mesleki sorumluluğumu; iş dünyasında ağırlıklı olarak Türkiye'nin sanayileşerek kalkınması uğrunda harcarken, ülkeme ve yetiştiğim topluma olan sorumluluğumu da İstanbul Sanayi Odası, Türkiye Odalar Borsalar Birliği, çeşitli gönüllü teşekküllerde ve siyasette yerine getirmek nasip oldu.

Özellikle Türkiye Odalar Borsalar Birliği başkanlığım sırasında yaptığımız önemli hizmetler arasında, İstanbul ve Marmara bölgesinde yoğunlaşan sanayinin Anadolu ile bütünleşmesi, Anadolu sermayesinin hızla gelişmesi konusunda verdiğimiz mücadele ile ülkemizin dışa açılması ve tanıtılması, Dünya ekonomisine entegrasyonu konusunda kurucu başkanı olduğum Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) şemsiyesi altında oluşturduğumuz ülkeler arası iş konseyleri ile verdiğimiz mücadele, ülkemizin kalkınmasında önemli izler bırakmıştır.

Bakanlığım sırasında ise uluslararası kriterlere göre iflase sürüklenmiş ülkemiz ekonomisinin darboğazları aşarak düzlüğe çıkmasında; özel sektör öncülüğünde yatırım, üretim, ihracat seferberliği ile sürdürülebilir bir kalkınmayı yakalayabilmemiz sonucu, 2005-2007 yılları arasında Türkiye'nin yatırım cazibe merkezi haline gelmesinde önemli görevleri yerine getirmek nasip oldu.

Mütevazı ailemin bir köy çocuğu olarak, bütün bu hizmet ve gelişmeleri öncelikle Allah'ın (cc) nasip etmesi sonucu cumhuriyetin fazileti olarak değerlendiriyorum.

Hayatım boyunca "haram ve kul hakkı" konusunda hep hassas davranmaya gayret ettim. Hak etmeden almak Allah'a hamd olsun nasip olmadı. Çünkü benim için servet ve para hayat koşullarını sürdürülebilecek bir araçtır, hiçbir zaman amaç olmadı.

Hayat hikâyemi ve hatıralarımı yazmayı uzun zaman bütün ısrarlara rağmen hiç arzu etmedim. Bu konuda değerli siyasetçilerimizden Osman Bölükbaşı'nın da etkisi oldu. Bir gün, "Hatıralarınızı niçin yazmıyorsunuz?" soruma "Yazmam arkadaş... Çünkü mücadeleli bir siyaset hayatı yaşadım. Hatıralarımda yer alan insanların çoğu göçüp gitti. Ola ki yanlış şeyler yazarsam kul hakkı doğar. O tarafta onlarla karşılaşmak istemem" diye cevap vermişti. Bir bakıma ben de yanlış bir şey yazarak vebal altında kalmaktan çok çekindim. Nihayet o kadar talep geldi ki kıramadığım büyüklerimiz, dost ve arkadaşların ısrarıyla yazmaya karar verdim. 70 yılı sayfalara sığdırmak, kimseyi incitmeden, tarafsız olmak hiçbir kurum ve kuruluşu zarar vermeden, herkesin hukukuna saygı göstererek sadece kamuyu ilgilendiren olayları dile getirmek kolay olmadı. Yine de gösterdiğim hassasiyete rağmen bilmeden incittiğim kimse olursa engin hoşgörülerine sığınarak peşinen özür diliyorum. Yapılacak uyarıları beklerken haklarını helal etmelerini diliyorum ve Yüce Allah'ın (cc) sonsuz affına sığınıyorum.

Hayatımda iz bırakan, hatıralarımda ya da notlarımda yer alan olayları kısacası Hayat Hikâyemi kaleme alırken yaşanan olaylarla ilişkili hatıraları, fotoğrafları, şiir ve fıkraları metin aralığına serpiştirmeye çalıştım.

Hayat hikâyemi ve hatıraları üç bölümde toplama durumunda kaldık:

1. Bölüm: Çocukluğum – Okul Hayatım – İş hayatım – Yüksek İhtisasım – Askerlik – Özel hayatımdan kareler
2. Bölüm: İstanbul Sanayi Odası – Türkiye Odalar Borsalar Birliği ve Sivil Toplum Kuruluşları
3. Bölüm: Siyaset ve sonrası

Bu satırları okuma zahmetinde bulunanlara; özellikle çocuklarıma, torunlarıma ve tüm aile fertlerime ve girişimci gençlere faydalı olabilirim hayatımın sonunda belki de yapabildiğim son hizmeti vermiş olacağım. Hayatımın her safhasında üzerimde hakları olan eş ve çocuklarıma ne kadar dua etsem azdır.

Kitabın tamamlanması süresince gösterdikleri sabır, anlayış ve desteklerinden dolayı eşim Asuman Nuran Coşkun'a şükran borçluyum. Çocuklarımin ve torunlarımin sabır ve destekleri de bana her zaman güç vermiştir. Sağ olsunlar, var olsunlar, dualarım daima onlarla.

Beni yetiştiren rahmetli anne ve babamı minnet ve şükranla anarken, üzerimde emekleri olanlardan, bütün aile fertlerimden; başta hocalarımdan, dostlarımızdan, arkadaşlarımızdan ahirete intikal edenlere rahmet, hayatta olanlara sağlık ve huzur dolu günler diliyorum.

Hayatımın her safhasında her kademesinde beraber olduğumuz çalışma arkadaşlarımin, en iyi duygu ve dualarımla selamlıyorum.

“Bir editörün göstereceği ilgi ve uğraşının çok üstünde çalışma yapan Y.Müh Erdoğan Tozolu'na, arşiv ve albüm düzenlemelerini yürüten Özel Kalem Müdürüm Mustafa Aydınalp'e, hazırladığım notları ve okuduğum bantları çözerek yazan yardımcılarıma, beni sık sık arayarak ne zaman bitecek diye teşvik eden, uyarıda bulunan iş dünyasından dostlara, siyaset alanındaki arkadaşlarıma, kitabı yayına hazırlayan değerli dostum Hayati Bayrak'a teşekkürü borç bilirim.

Oğlum Osman Yıldırım Coşkun'un zaten yakinen bildiği hatıralarıminı okuyarak yazmış olduğu kısa ama duygu yüklü satırların önsöz olmasına karar verdim.

Sonuç;

Bir Ömür İşte Böyle Geçti... Hayat Hikâyem ve “Hatıralar” ortaya çıktı.

Gayret bizden takdir öncelikle Allah'tan (cc) sonra da okuyarak değerlendiren dost, arkadaş ve genç kardeşlerimizden...

Umarım Rahmete vesile olur.

Sevgi ve dualarımla,

Ali Coşkun, 2019

Babama

1 Temmuz 2017

Yalınayak çıktığın hayat yolunda boyun eğmeden ve minnet duymadan ulaştığın her şey; senin o merhametli, güzel yüreğinle birlikte gelecek nesillere örnek olacak bir şeref abidesi.

Bu gururla yaşadık ve yaşayacağız.

Allah sizden razı olsun.

Vatansever, dürüst, çalışkan ve idealist Babam benim.

HAYATA
BAŞLANGIÇ
YILLARI

HAYATA BAŞLANGIÇ YILLARI

ÇOCUKLUĞUM

Oğuz Boyu Türkleri olarak;
Gelmişiz Fırat boylarına,
Babam tarafı ulema,¹
Anam tarafı Ağa.²
Birinci Dünya Savaşı'nda,
Seferberlik yaşanınca,
Ali dedem hayatta değil,
Hüseyin Sipahi dedem de şehit olunca,
Annem yetim büyümüş,
Aile sarsılmış boylu boyunca ...
...
Yıl 1939, aylardan 17 Şubat,
Günlerden Cuma.
Babam ezan okurken gelmişim dünyaya,
Ali konmuş ismim okunan ezanla ...
Aynı yıllar.
Önce Eylül'ün biri İkinci Dünya savaşı³,
Sonra Aralık ayı, Erzincan depremi kış ortası⁴,
Açlık, yokluk, çaresizlik yaşanmış açıkçası.
Yer; Doğu Anadolu,
Köyümüz;
Munzur Dağı etekleri ve Fırat kenarı,
Eğir-Kemaliye-Başpınar bucağı,

1 Babam Deli Haliloğulları'ndan (Hocagil) Ali'den olma, Recependifigiller'den Ayşe Menekşe'den doğma Osman Hilmi COŞKUN

2 Annem Şehit Reşitgilin Hüseyin Sipahi'den olma, Ağagilin (Hatun Ana) Şerife'den doğma Safiye COŞKUN

3 35 milyon kişinin öldüğü 2. Dünya Savaşı

4 30 bin kişinin öldüğü felaket. Depremde ben on aylıkmişim. Anam beni kundağımla pencereden bir metre karın üzerine atmış.

*Başpınar'da doğduğum ev.
Oğullarım Osman Yıldırım, Ali Murat ve torunum Ali Doğan, 2008*

Mevsim kış ya da yaz, çabucak geçiverir bahar.
 Altı ayı dondurucu kış, altı ayı yaz ateş kaynar.
 Çok katlı taş duvarlı evler ve damları var,
 Köyün ortasında akan pınar,
 İçilir, bahçeler sulanır, buğdaylar ve çocuklar yıkanılır.
 Köye hayat ve isim veren Başpınar.
 Yol, elektrik, telefon, hastaneden yoksun yıllar,
 Rençperliktir insanların geçimi,
 Yetersizdir bağında üzümü tarlasında ekini,
 Gurbete göçtür ailenin tek seçimi,
 Böylece başlar yokluk, yoksulluk ve hasret,
 Bir nevi ailenin kurtuluşudur gurbet.
 Beş yaşında şark çıbanı salgını gözlerim kapanır,
 Anam tek başına komşu köylere sırtında taşır
 Tek çare köylerde yapılmış merhemlerdir.
 Gözüm, yüzüm kurtulur. Hatıra izi kalır.
 Altı yaşında salgın sıtmalar tifolar,
 Doktor, ilaç yok, tedavisi töreler⁵ otlar,
 Ateş ve titreme nöbetine karşı,
 Bir çanak yağa bir fincan rakı,
 Rakı içinde eritilmiş kinin,
 Tek temin yeri karakol komutanı.
 Diş çekme, sünnet, cerrahi müdahale tek kişi,
 Tıraş da berber Şükrü Amca'nın işi.
 Çocukluk günlerime böyle girdim.
 Benden dört yaş büyük can yoldaşım,

5 **TÖRELER – BATIL İNANÇLAR VE İSLAM:** Türklerin İslamiyet'e geçmesinden önce yaşadığı şaman töre ve tedavi usullerinin yıllar geçse de adeta Orta Asya'dan gelişimizin tapu belgeleri, senetleri olarak İslam'la şekillenerek ve karışarak Anadolu'muzda yaşadığını görmekteyiz. Özellikle SSCB'nin parçalanması sonrası resmi ya da özel seyahatlerimizde Yakutistan, Çuvaşistan, Başkurdistan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Azerbaycan'da karşılaştığımız örf ve adetler beni çok etkilemiştir. Bizim köyümüzde de uygulanmakta olan bazıları İslam dışı batıl inançlara giren, bazıları şifa kaynağı olarak, dualar eklenerek devam eden birçok Şaman gelenekleri bizde de uygulanmaktadır. Birkaçını örnek olarak sunuyorum:

Su dökerek uğurlama: Evden çıkarken, özellikle seyahate giderken arkadan su dökülür ki kazasız belasız su gibi akıp gidip gelsin.

Kötülükten korunmak: Birisine bir şey söylerken kötü ruhların "şeytan" duyarak önlem almaması için tahtaya vurarak gürültü çıkartılması. Ya da istenmeyen bir olay duyulduğunda tekrar etmemesi için o kötülükten korunmak için elle tahtaya vurulur. Bu olay Amerikalı Kızılderililerde de görülmektedir. "Knock on the wood" olarak söylenir. Zira Kızılderililerin Sibiry'a'da yaşayan Yakut Türklerinin Bering Boğazı'nı geçerek o topraklara yerleştiği rivayet edilir.

Türbe ziyareti: Köyümüzde de Evliya, "Koçu" Baba Türbe ziyareti yapılır. Şaman kültüründe toplumda ulu bilinen kimselerin ölümüyle ruhlarından medet umulması doğal karşılanır ve sık sık ziyaret edilirdi. (Bakınız Koçu Baba Anadolu ve Avrupa'da Türk Damgası, Müslüm Ulusoy) İslam inancına göre ruhban sınıfı olmadığından kabir ziyareti yalnızca ibret almak için yapılır. "Her ne istenirse Allah (c.c.)'tan dilenir. Yalnız ona ibadet edilir." Maalesef günümüzde de türbeler ve yatırlar ziyaret edilmekte, bunlardan medet umulmakta hatta oralara çaput bağlanarak dilek tutulmakta, tuz, şeker vb. gıdalar bırakılmaktadır. Bizim köyde sadece ziyaret edilerek dualar okunur.

Nazar boncuğu - Muska: Dinimizde nazar inancı vardır ve koruma ile ilgili "Kuleuzü" sureleri, bazı ayetler ve Peygamberimizin (sav) hadisleri mevcuttur. Nazardan korunmak için Allah'a (cc) sığınılır, sadaka verilir ve dua okunur. Nazar boncuğu, göz boncuğu ya da at nalı, bazı otlar bulundurmak, taşımak Şamanizm'den ve İsrailiyattan gelmektedir. İnsan kendi eliyle yaptığı bir nesneden (put) medet umamaz.

En yakın arkadaşım,
 Nazire ablam.
 Anama bağda, bahçede, tarlada yardım ederiz,
 Keçi çobanlığı ile geçen günlerimiz
 ...
 Pek oyun bilmezdik sapan, birdirbir, toprak bilye, çelik çomaktı başlıcaları.
 Bezen de söğüt dalından yaptığımız kaval yavrusu düllüce çalar eğlenirdik.
 Eğer toplanırsak arkadaşlarla,
 Şamlioğlu Ali, Abdullahgil'in Ali ve ben Hocagil'in Ali,
 Teyzem oğlu Keçeli Osman,
 Keçeligilin Osman, Haytagilin Mehmet, Ayangilin Fahrettin,
 İmamgilin Vedat, Kunduracıgilin Osman, İmamgilin İrfan,
 Nahiye Müdürünün evi önündeki harmanda.
 Bazen plak çalınırdı ikindi zamanında,
 Anlayamazdık çalınanı borulu gramofonda,
 Çok yorumlar yapılırdı bu kutu hakkında,
 Kimi "gavur icadı içinde şeytanlar var" derdi.
 Kimi başka yorumlar yapardı art arda,
 Portakalı da orada gördük pencereden atılan kabuğundan.
 Büyük anam onun portakal kabuğu olduğunu söyledi,
 Portakalı iki sene sonra tanıdım, Ankara'da.
 Ceviz, üzüm, çekirdeksiz dut vardır bizim yörelerde
 Portakal limon, muz ...
 Bilinmezdi o yıllarda.

KEMALİYE – EĞİN

EğİN adı öz Türkçe olup bazı yorumlardan kaynaklanan Ermenice Ağın, göze anlamındaki kelimelere benzetilmesi yanlış yorumlardan ibarettir. Harput sancağına bağlıyken EğİN'in bucağı olan Ağın ismine de yakıştırılmakta olduğundan hem ilçe hem bucağa aynı adın verilemeyeceği bir gerçektir. EğİN Türk lehçesinin Sibirya grubuna bağlı Yakut ya da Saha Türklerinin dili olan Yakutça başta olmak üzere birçok Türk boyu lehçesiyle söylenmektedir. EğİN ilçesinde kullanılan Türkçenin bu şivesi Doğu Anadolu ağızları arasında Kemaliye, İliç, Ağın ağızı olarak geçmektedir. (Türk Dil Kurumu Yayın No: 630 Ankara 1966)

EğİN: Öztürkçede, cennet gibi bahçe ya da sırtta iki omuz arası anlamlarına gelmektedir.

Türk lehçelerinde kelime sonuna sesli bir harf aldığında "i" harfi düşmekte bu sebeple eğİN, egnime veya egnin olarak da kullanılmaktadır. Nitekim Kul Nesimi şiirinde eğİN kelimesini sırt omuz, beden anlamında kullanmıştır:

Ben melamet hırkasını kendim giydim eğnime,

Ar-u namus şişesini, taşa çaldım kime ne?"

Yunus Emre'nin Yemen ellerinde Veysel Karani adlı şiirinde de:

Elinde asası hurma dalından,

Asla hata gelmez onun dilinden

Eğninde hırkası deve tüyünden

Yemen ellerinde Veysel Karani

Yine Yunus Emre'nin başka bir şiirinde de sırt beden olarak geçmektedir:

Yunus Emre eydür, Eyle niyazı,

Bozulmaz Mevlânın yazdığı yazı,

Eğnine biçerler şu kefen bezi

Giyeceğin hiç fikrine düşmez mi?

Kemaliye isminin verilışı:

1921 yılında Milli Mücadele'de Eğinlilerin gösterdiği yararlılık ve M. Kemal Atatürk'e olan bağlılık telgrafları üzerine Atatürk'ün bizzat hazırladığı önerge 22 Ekim 1922 tarihinde TBMM'de kabul edilmiş, Atatürk, "Siz Kemale ermiş insanlarsınız. İsminiz Kemaliye olsun" demiştir. Ancak Eğinliler Atatürk'ün verdiği isimden onur duyarken yanında Eğin ismini de genellikle kullanmaktadırlar.

Doğusunda Elazığ ve Tunceli, batısında Sivas, güneyinde Malatya olan Eğin, Anadolu'nun kuzeyini (Karadeniz) güneyine (Akdeniz) bağlayan, orta Anadolu'yu doğusuna açan, tarihi ipek yolu üzerinde 1900 yılına kadar önemli bir köprü durumunda olan ticaret merkezidir. Fırat'ın Karasu kolu üstünde, Keban Barajı göllenme sahasının sağ kıyısında, batı yönünde kurulan Eğin, doğudan Munzur silsilesi, batıdan ise Sarı Çiçek Dağları ile çevrili, 825-900 rakımlı bir yerdir.

Kayıtlara göre Eğin; ilk olarak "Fırat ve Dicle vadilerine hâkim olan bölgeye hâkim olur" stratejisini güden dönemin süper gücü Pers İmparatorluğu egemenliğinde yer alıyor. M.S 4. yüzyılda Bizans toprakları içerisinde kalan önemli merkez, 7. yüzyılda Müslüman Arapların akınına uğruyor. Daha sonra Selçuklu Türklerinin Anadolu'ya gelişiyle birlikte Anadolu Selçukluları, İlhanlı Devleti ile Akkoyunlu'ların egemenliği altına giren ve Çelebi Mehmet döneminde Osmanlı vilayetlerine bağlanan beldeye Yavuz Sultan Selim büyük önem verir. Kudretli padişah, Kafkasya'dan gelen aileleri Eğin'e yerleştirip onlara kasaplık kethüdalığı⁶ vererek geçimlerini sağlamak için İstanbul'un et satışını yönetmelerini buyuruyor. 4. Murat döneminde ise odun ve kömür kethüdalığı Eğin'e veriliyor. Eğinlilerin büyük bölümünün kasap ve kömürcü olması da kendilerine geçmişte biçilen esnaflık rolünden kaynaklanıyor.

Eğin, Timur istilasından sonra Çelebi Mehmet⁷ döneminde bir başka kaynağa göre ise Çaldıran Savaşı⁸ ile Osmanlı hâkimiyetine girmiş, bir süre Sivas eyaletinin Arapkir sancağına bağlı iken XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gelişerek kaza olarak idare edilmiştir.⁹

1775 yılında Maden-i Hümayun Emaneti İdaresi'nin kurulmasıyla Eğin idare olarak Diyarbekir eyaletine bağlı hale gelmiştir.

6 Kethüda : Devlet Bakanı

7 Besim Darkot "Eğin" İA c.ıv, s.195

8 Erdoğan Akkan-Metin Tuncel "Kemaliye" DİA c.xxv, s.236

9 Erdoğan Akkan-Metin Tuncel "Kemaliye" DİA c.xxv, s.236

Eğin, Maden-i Hümayun'a bağlı bir kaza iken 1845-1846 yıllarında Harput eyaletinin kurulmasıyla bu eyaletin Harput sancağına bağlı bir kaza haline gelmiş. 1846-1850 tarihlerinde Eğin sancağının bağlı olduğu Harput eyaletinin idari taksimatı şöyledir:

Harput, 2- Çemişgezek, 3- Eğin 4- Arapkir 5- Malatya 6- Pötürge 7- Akçadağ

Eğin'in tarihi içinde Ermenilerin yer aldığı da görülüyor. Bizans devrinde bölgedeki halkın bir kısmının Yakubi Hristiyan, bir kısmının da Ermeni olduğu biliniyor. Ancak Müslüman Arap ve Bizans mücadelesi başladıktan sonra Eğin ve çevresi, savaş alanı haline geldiğinden mevcut doku kayboluyor. 630'da Hazreti Ömer'in halifeliği döneminde Yukarı Mezopotamya ve Fırat Bölgesinde yapılan savaşlar sonucu 656'da Hazreti Ömer'in torununun komutasındaki Arap orduları bölgeyi kuşatınca Arami dille konuşan Yakubi Hristiyan yerli halk, Müslümanları bir kurtarıcı olarak görüyor. Müslüman Arapların 712'de bölgeyi boşaltmaları üzerine Plippikos, yerli Yakubî halkı buradan sürerek yerlerine Van'dan gelen Ermenileri iskân ediyor ve birçok köyün adı da Ermenice olarak değiştiriliyor.

Olmayasın üç beldenin birinden?

Yavuz Sultan Selim'in hayranlığı içinde şu hikâye anlatılır:

"Yavuz Sultan Selim Mısır'a sefer düzenleyecektir. Ancak Müslüman Osmanlının diğer Müslüman bir ülkeye sefer düzenlenmesinin caiz olup olmadığı hususunda Şeyhülislam tereddüt gösterince Padişahın emriyle "Ulema -âlimler- Meclisi" toplanır. Âlimler sırayla fikirlerini beyan ederler. Bu arada halim-selim bir âlim hadis ve ayetlerle seferin caiz olduğu yorumunu yapınca celalli padişah tahtından kalkıp üç adım atarak, "Olmayasın üç beldenin birinden. Darende'den Arapkir'den Eğin'den?" der. Yani böyle bir zekâ ancak bu beldelerden çıkar anlamında söylediği Osmanlıca bir ifade olan bu söz sonradan adı geçen beldelerin esnaf kurnazlığı, zekâsı eli sıkılığı için yorumlanmaya başlanılmış, buna karşılık halk da "Olamazsın" şekline dönüştürmüşlerdir. Sonuçta Mısır'a sefer düzenlenmiş, Kâbe'nin anahtarı Yavuz'a teslim edilmiş ve İslam halifeliği Osmanlıya geçmiştir.

Türkmen ve Osmanlı hâkimiyeti sonucu, 1058'den sonra Oğuz Boylarına mensup Horasan Türkleri ve Kafkaslardan bir kısım Türkmen boyları Kemah'tan sonra Eğin'e yerleşerek Fırat boylarında Türk-İslam kültürünün yerleşmesi amacıyla köyler kurarak Malatya Ovası'na iniyorlar. Bölge, Yıldırım Beyazıt zamanında tamamıyla Osmanlı hâkimiyetine giriyor.

Osmanlı döneminde Mamuret'ül-Aziz (Elazığ) Vilayeti'nin Harput Merkez Sancağı'na bağlı olan Eğin'de azınlık olmalarına rağmen Hristiyan nüfusu oluşturan Ermeniler ile çoğunluğu oluşturan Müslüman Türkler yaklaşık 600 sene bir hoşgörü ikliminde yaşıyorlar. Osmanlı'nın "hasta adam" olduğu son dönemlerinde, Batılılar Ermenileri yüzlerce yıl birlikte yaşadığı Türklere karşı kullanarak, Anadolu'yu karıştırıyor. Ermeniler isyan ediyor. İsyancılar Türk-Ermeni ilişkilerinin sonucu gibi görünse de Dersim İsyanı ve benzer isyanlarla yaşanan fiili durum Batılıların "Şark Me-selesi" adı altında başlatmış oldukları sinsi plana dayanıyor. Ermeniler komitacıların oyununa gelip silahlanıyorlar, eylem ve direnişlerini sürdüren Ermeniler birçok kanlı isyanın başlamasını sağlıyorlar. Kazım Karabekir komutasındaki Türk milis kuvvetleri harekete geçerek isyanları bastırıyor. Mezalimlerle boğulan Eğin 1918 tarihinde işgalden kurtarılıyor.

Sonraki yıllarda Eğin; önce Adıyaman, Arapkir ve Ağın ile birlikte Malatya iline, 1938 yılında da Erzincan depreminden sonra bu ilimize bağlanıyor.

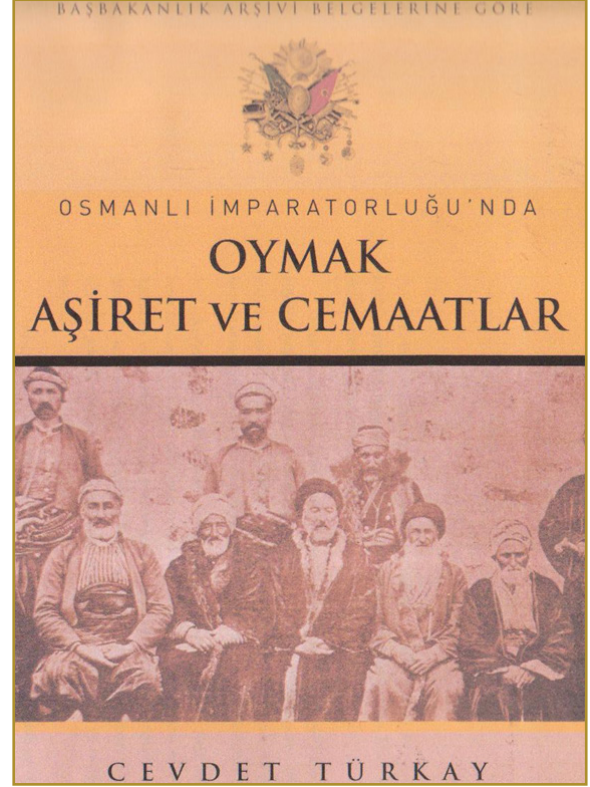
OSMANLI İMPARATORLUĞUNDA
(EĞİN KAZASI)

OYMAK - AŞİRET - CEMAATLER
BAŞBAKANLIK ARŞİVİ BELGELERİNE GÖRE

Cevat Türkay
İşaret yayımları
3. Baskı: 2012

Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya ilk seferleri 1018 yılından itibaren Çağrı beyin kumandasında ki Oğuz - Türkmen birlikleriyle başlamış Büyük göç, Alpaslan kumandasında 1071 Malazgirt zaferiyle gerçekleşmiştir.
Anadolu'ya göç eden çok çeşitli isimlerde yaklaşık 230 Oymak, 1500 Aşiret ve 6000 üzerinde Cemaat bilinmektedir. Eğin ve havalisine yerleşik olanlar aşağıda özet olarak sıralanmıştır.

Kitapta yer aldığı sayfa	Yerleşim Yerleri	Bağlı Olduğu Topluluk
A) AŞİRETLER:		
57 - Barçıkan	Harput Sancağı	Konar Göçer
57 - Barçıkan	Eğin Kazası	Göçebe Oğuz - Türkmen
57 - Tabanlı	(Arapgir Sancağı)	Ekradı Tائفesinden
74 - Divri	Eğin Kazası (Arapgir sancağı)	" "
96 - Keliçor	Eğin, Çemişgezek	" "
96 - Keliçorlu	(Arabgir, Kemah)	" "
134 - Şehtinli	Kemah, Çemişgezek	" "
	Eğin Kazası (Arabgir Sancağı)	" "
135 - Şeyhasanlı	Eğin Kazası, Arabgir Sancağı,	" "
	Çemişgezek	" "
B) CEMAATLER:		
237 - Cihanbeyoğlu	Eğin Kazası, (Arabgir Sancağı)	" "
237 - (Yediboy)	" "	" "
283 - Disimli	" "	" "
283 - Dirsimli	" "	" "
293 - Ebu Seyf	" "	" "

Eğin'in tarih dekorlu doğal atmosferini tarif etmek kabil değil. Seyyahlar da dillerinin yettiğince anlatıyor kayıp vadiyi. "Ağaçların çiçek açma zamanında yukarıdan görünüşü anlatılamayacak kadar güzel" diyen ve Eğin izlenimleriyle ünlü Alman yazar Moltke, 8 Nisan 1839 tarihli "Türkiye Hatıraları" adlı kitabında Eğin'i, "Asya'nın en güzel şehri" olarak tanımlıyor. Müslümanların tarım ve hayvancılıkla, yerli Ermenilerin ise ticaret ve sanatla uğraştıklarını anlatan Moltke, tezgâhlarda ince pamuklu ve ipekli dokumalar dokunduğuna dikkat çekerek el emeği göz nuru yazma ve mendillere hayran kaldığını söylüyor.

Evliya Çelebi ise "Seyahatname"sinde, Kısraavih'in kenti olan Eğin, Hazreti Ömer'in torunu Emir Ömer bin Lokman tarafından alınmış, sonra da Selçukluların ve Osmanlıların egemenliğine girmiştir (sayfa 188-189). Eğin'den, "Bol meyve yetiştirilen, bağlık bahçelik bir kasaba" diye söz ediyor. "Eğin'in çarşısına doğru ilerlediğinizde taş ve ahşabın inanılmaz uyumlu inşa edilmiş evler göze çarpıyor. Osmanlı zarafetini yansıtan bu güzel mekânlara erkek, kadın ve çocuklar için üç farklı sese sahip kapı tokmaklarını çalarak girizgâh yapılabiliyor" diye bahsediyor.

Dut, ceviz, çınar, kavak ağaçları arasında yer alan ve vadinin keskin yamaçlı eğimli arazisine yaslanan çok katlı tarihi evler, yatay olmayıp aksine dikey olmasıyla dikkat çekiyor. Kemaliye evleri olarak ünlenen hanelere açılan her kapı ya bir sokağa ya da bir bahçeye çıkıyor. Genelde üç katlı olan evlerinin alt katları, hizmet katı olarak işlev görüyor. Bahçe ile bağlantısı olan alt katlar soğukluk, kiler ve odunluk olarak kullanılıyor. Taş duvarın üstü ile başlayan ahşap katlar, yaşam mekânları olarak düzenleniyor. Divanhane, selamlık, sofa ve mutfak bu katta bulunuyor.

Üst katlarda yatak odaları yer alıyor. Son katın üzerinde bulunan rıhtım döşemeye kaplı, damlar ise tarımsal ürünlerin işlenmesi, kurutulması ve özel günlerde (dam olarak) yaşama alanı amacıyla kullanılıyor.

Mimari açıdan eşsiz bir değere sahip Kemaliye evleri ÇEKÜL Vakfı tarafından Doğu Anadolu'yu temsilen "Yedi bölge yedi kent" projesi ile yakın takibe alınmış olup Prof. Dr. Metin SÖZEN öncülü-

Ali Coşkun

**BİR ÖMÜR
BÖYLE GEÇTİ**

2

İSTANBUL SANAYİ ODASI
TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Anne ve babamın aziz hatırasına...

İÇİNDEKİLER

İSTANBUL SANAYİ ODASI (İSO) YILLARI

“İSO” İSTANBUL SANAYİ ODASI	11
TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ YERİ*	12
ODA SEÇİMLERİ (1973)	13
MESLEK KOMİTESİ	14
MECLİS VE YÖNETİM KURULU	15
ODA SEÇİM KULİSLERİ.....	15
ODADA YENİ YÖNETİM	17
ESKİ BAŞKANLAR VE ŞAKALAŞMALARI.....	20
GÜNEY KORE CUMHURBAŞKANININ DAVETİ	21
TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ (TOBB).....	22
SANAYİCİNİN ÇİLESİ VE BAZI OLAYLAR.....	23
DÖVİZ TAHSİSLERİ	24
SENDİKALAR.....	25
ELEKTRİK ENERJİSİ VE “YOK”LAR.....	26
BİR KAÇAKÇILIK OLAYI	28
ZORLAMA İTHALAT YOLLARI.....	28
BİRİNCİ NİHAT ERİM HÜKÜMETİ.....	29
VEHBİ KOÇ’UN TAKSİ HESABI.....	30
TAYYAREDEN HABER YOK.....	30
DEVELÜ HASAN GELMİŞ.....	31
BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL’İN ODA ZİYARETLERİ.....	31
12 EYLÜL 1980 ASKERİ MÜDAHALESİ	32
CELAL BAYAR-ATATÜRK’ÜN DİNİ GÖRÜŞÜ	32
TENKİT VE SORUMLULUK	34
BİRİNCİ TENKİT KONUSU.....	34
TÜRK SEVK İDARE DERNEĞİ	35
TÜRKİYE SANAYİ SEVK VE İDARE ENSTİTÜSÜ (TÜSSİDE)	36
İSO DERGİSİ	36
İSO TARAFINDAN DÜZENLENEN YARIŞMALAR.....	39
İKİNCİ TENKİT KONUSU	40
ÜÇÜNCÜ TENKİT KONUSU	41
YABANLU PAZARI*	42
İLK FUARLAR VE İHTİSAS SERGİLERİ	44
BEŞ YILDA 28 İHTİSAS FUARI GERÇEKLEŞTİ	45
SEMPOZYUM VE KONFERANSLAR.....	45

WELC WORLD ELECTROTECHNICS CONGRESS (21-25 HAZİRAN 1977)	47
MESLEK LİSESİ KURULUŞUNUN SERBEST BIRAKILMASI	50
DOĞU ANADOLU'DA KAPANAN OKULLAR.....	52
TOBB-ETÜ EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	54
ECEVİT DÖNEMİ VE İLK ODA ZİYARETİ	55
TÜRKİYE EKONOMİSİ ZORDA	58
TÜRKİYE SİNİAİ KALKINMA BANKASI	59
24 OCAK KARARLARI TOPLANTISI (13 MAYIS 1981)	61
İKİNCİ İZMİR İKTİSAT KONGRESİ	64
ODADA DIŞ İLİŞKİLER	67
MEKKE, MEDİNE, CİDDE SANAYİ VE TİCARET ODALARI	67
TÜRK-ARAP TİCARET ODASI.....	67
TÜRK-İRAN KARMA EKONOMİK KURUL TOPLANTISI.....	69
TÜRK-SSCB TOPLANTISI.....	69
SOSYALİST ÜLKELERDE GENEL SEKRETER	69
SSCB ZİYARETİMİZ (1989)	70
ANADOLU GEZİLERİ	72
SON GEZİLER.....	76
İSTİKLAL MARŞIMIZ VE MEHMET AKİF ERSOY.....	77
ESKİ BAŞKANLARDAN NÜZHET TEKÜL'Ü KAYBETTİK*	79
İSTANBUL DÜNYA TİCARET MERKEZİ (WTC).....	79
İSTANBUL SANAYİ ODASI VAKFI	82
SOKAK ÇOCUKLARI	82
İSO HİZMETTE 20. YIL ÖDÜLÜ.....	84
18.2- İSTANBUL SANAYİ ODASI'NDA, DUAYEN SANAYİCİLER İÇİN SAYGI GÜNÜ DÜZENLENDİ	85
İSTANBUL SANAYİ TARİHİ*	85
İSTANBUL SANAYİ ODASI VE ARKADAŞLARI SEVGİYLE ANIYORUM	85

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ (TOBB) YILLARI

TOBB'DAKİ GÖREVİM	88
BAŞKANLIĞA SEÇİLİŞİM	91
MEMUR ÇOCUĞU "PATRONLARIN PATRONU"	92
HÜZÜNLÜ BİR (43.) GENEL KURUL (4.6.1988)	97
DÜNDAR SOYER'İN YÖNETİMDEN İSTİFASI.....	100
TOBB GENEL KURULU VE İFTAR YEMEĞİ	101
"TAKUNYA VE TAKKE!"	102
BASINDA İLK HABERLERDEN ÖRNEKLER.....	103
İLK BASIN TOPLANTIM.....	104
YENER SÜSOY RÖPORTAJI.....	105
TÜRKİYE KADIN VE REKLAM	106
MERAL TAMER'İN HABERİ	106
YAZGÜLÜ ALDOĞAN'IN HABERİ.....	107

RAMAZANDA ERZAK.....	108
PAPATYA OLAYI	108
HERHALDE BENİ TANIMADINIZ...!	109
TOBB'DA YENİDEN YAPILANMA	110
YENİDEN YAPILANMADA İSTİŞARE VE İLETİŞİM	110
YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK	112
TÜRK EKONOMİSİNİN İTİCİ GÜCÜ NE OLMALIDIR?	112
SINAI MÜLKİYET HAKLARI VE TSE.....	114
BİRLİK İÇİ YÖNETİM VE GELİŞMELER.....	114
YÜKSEK İSTİŞARE KURULU (YİK).....	116
PROF. DR. NEVZAT YALÇINTAŞ.....	116
AŞIRI HIZLA SEYAHAT	118
YÖK'TE İHSAN DOĞRAMACI HOCA	118
TOPLANTI KONUŞMA METİNLERİ.....	119
DOLMAKALEMİN KAPAĞI.....	119
SHRJAH EMİRİ'NİN SARAYI VE MAVNALAR.....	119
NEVZAT HOCANIN TEK AYAKKABISI	120
NEVZAT HOCAMIZ DÖRT EVLİ!	123
SİYASİ KASKO SİGORTASI (TBMM 1995).....	124
15 TEMMUZ 2016 TARİHİNDE HOCAMIZI KAYBETTİK.....	125
ÜNİVERSİTELERLE İLİŞKİLER; DOKTORA TEZLERİ.....	127
PROF. DR. YUSUF ZİYA İRBEÇ	130
İTHALAT-TESCİL-TÜRK PARASINI KORUMA !... ..	134
DARALAN BÜTÇEYLE YÖNETİM	134
TURGUT ÖZAL İLE AMERİKA SEYAHATİMİZ (27 MART-5 NİSAN 1985).....	135
TURGUT ÖZAL'IN MOSKOVA ZİYARETİ (28 TEMMUZ – 1 AĞUSTOS 1986)	137
TURGUT ÖZAL'IN UZAK DOĞU ZİYARETİ (30 EKİM-9 KASIM 1986).....	139
THY'NİN İLK NEW YORK SEFERİ	140
DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU (DEİK).....	142
TÜRK SANAYİCİ VE İŞ ADAMLARI DERNEĞİ (TÜSİAD) VE DEİK	143
DEİK SERÜVENİ	144
DEİK ŞEREF ÜYELİĞİ	150
DEİK DEVLETLEŞTİRİLDİ	152
ULUSLARARASI KURULUŞLARLA İLİŞKİLERİMİZ.....	153
ECO – EİT CHAMBERS	155
İSLAM TARİH VE KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMA MERKEZİ.....	158
İSLAM TİCARET, SANAYİ VE TARIM ODALAR BİRLİĞİ (1986).....	161
PAKİSTAN TİCARET VE SANAYİ ODALARI ZİYARETİ VE İŞ KONSEYİ TOPLANTISI... 161	
KIBRIS'A EKONOMİK ÇIKARTMA.....	163
ŞEYH NAZIM KIBRISI	167
KEŞKE DİYE ŞART KOŞMA.....	168
KALEPORSELEN ELEKTROTEKNİK SANAYİ ŞİRKETİMİZİN BAYİLER TOPLANTISI... 168	
AVUSTRALYALI ÇİFT.....	169
MEVLİT	169

KUZAY AFRİKA ÜLKELERİ İLE İLİŞKİLER.....	169
MISIR SEYAHATI, 1988	169
TÜRKİYE – MAĞRİP İŞ KONSEYİ.....	171
TUNUS İLİŞKİLERİ	172
TUNUS İŞ KONSEYİ	173
DOSTLUK DERNEĞİ	173
DEVLET BAŞKANINI ZİYARET	174
ZAGHOUAN OSMANLI KÜLTÜR MERKEZİ.....	174
TURGUT REİS VE TORUNLARI	176
TURİZM FAALİYETLERİ.....	177
DOSTLUK DERNEĞİ ONURSAL BAŞKANLIĞI VE BÜYÜKELÇİLİKTE KONSER.....	178
OSMANLI DAYILIĞI: CEZAYİR	179
FAS İŞ KONSEYİ TOPLANTISI (1986)	181
ÜLKEMİZE SİĞINMACI AKINI VE YARDIMLARIMIZ	182
PEŞMERGELER OLAYI	182
BULGARİSTANLI SOYDAŞLARIMIZIN SİĞINMASI.....	183
SİYASET VE ÖZEL SEKTÖR KURULUŞLARI İLE İLİŞKİLER	184
İŞÇİ SENDİKALARINI ZİYARET	186
EKONOMİK VE SOSYAL KONSEYLER.....	187
ÖZELLEŞTİRME	190
EKONOMİK REFORMLAR VE ZORLUKLAR.....	191
SERBEST BÖLGELER.....	192
SERMAYE PİYASASI KURULU VE BORSA.....	193
TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ (TİM).....	194
FUAR VE SERGİLER	196
ALMANYA MÜNİH TEMSİLCİLİK AÇILIŞI	197
BMW FABRİKASINDA CUMA NAMAZI	198
ÖRNEK BİR AÇILIŞIN KAPANIŞI	199
HAMBURG TÜRK HAFTASINDA OLAY.....	199
BİRLİK TİCARET MERKEZİ (BİR-TİM)	201
AB İLİŞKİLERİ	203
BRÜKSEL ZİYARETİMİZ	206
AB'YE ASİL ÜYELİK MÜRACAATIMIZ.....	207
MİLLETLERARASI TİCARET ODASI (MTO).....	208
BARIŞIN TÜCCARLARI.....	211
ULUSLARARASI TAHKİM	211
OSMAN BÖLÜKBAŞI'NIN KIZININ TAHKİM ARAŞTIRMASI	212
VEHBİ KOÇ DÜNYA'DA YILIN İŞ ADAMI.....	213
CAN KIRAÇ'IN HATIRALARI	214
VEHBİ KOÇ'LA ANILAR	216
VEHBİ KOÇ – HENRY FORD GÖRÜŞMESİ.....	217
TELEFON GÖRÜŞMEMİZİN MEKTUBU	218
BENİM UYKU SAATİM GELDİ	218
VEHBİ BEY'İN DAVETİ.....	219

AİLE PLANLAMA VE NÜFUS KONTROL VAKFI	219
KREDİ YERİNE NASİHAT	220
GAZETE SAHİBİ OLALIM.....	220
“BEN BAKKAL VEHBİYİM”	220
ALIŞTIRMA OĞLUM!	221
YENİ DELHİ’DE İKİ KAPILI BANKALAR VE DAYAK YİYEN SAKATLAR.....	222
TOBB’DE VE KÖŞKTE KUTLAMA.....	223
VEHBİ KOÇ’UN TEŞEKKÜR MEKTUPLARI	224
ICC 8. DÜNYA KONFERANSI (İSTANBUL, 21-23 EYLÜL 1988)	225
GENEL KURUL VE ICC TOPLANTILARINA İŞTİRAK.....	227
ICC GENEL KURULUNA KATILAN TÜRK İŞADAMLARI	228
ICC BANGLADEŞ TOPLANTISI (2004).....	229
BANGLADEŞ HARCIRAHIM	230
ULUSLARARASI NAKLİYE	231
TOBB BÖLGE TOPLANTILARI	233
TRABZON-GİRESUN BÖLGE TOPLANTISI.....	234
ERZURUM BÖLGE TOPLANTISI	235
AKDENİZ VE ORTA ANADOLU BÖLGE TOPLANTISI.....	235
GENİŞLETİLMİŞ DOĞU ANADOLU – VAN TOPLANTISI.....	238
VALİMİZ ABDÜLKADİR AKSU	239
TOBB KURULLARI	241
TUİK.....	241
KÖY.....	241
OKİK ORTA VE KÜÇÜK İŞLETMELER KURULU.....	242
M.I. ABRAMOWITZ ZİYARETİ	244
TURGUT ÖZAL’LA ÇALIŞMAK.....	245
MALATYA DÖRT DÖRTLÜK, ERZİNCAN 24 AYAR.....	246
ÇİZGİ KOD – BARKOD SİSTEMİ	247
TÜRK SAVUNMA SANAYİ	249
TARİHİ BAŞKANLAR TOPLANTISI (17 ŞUBAT 1990).....	251
DİĞER HİZMETLERİMİZ.....	253
KÜLTÜR FAALİYETLERİMİZ.....	253
MEVLANA CELALETTİN-İ RUMİ ANMA TÖRENLERİ	254
ANKARA’YA YEŞİL KUŞAK AĞAÇ DİKME KAMPANYASI	255
TEMA VAKFI.....	257
TESK VE AHİ EVRAN	257
ERTUĞRUL GAZİ’Yİ ANMA VE SÖĞÜT ŞENLİKLERİ	261
TOBB BAŞKANLIĞINA TEKRAR ADAY OLMAYIŞIM.....	263
44. GENEL KURUL.....	264
ODA, SİYASET VE İLİŞKİLER.....	264
TOBB’DAN BAKANLIKLARA GEÇİŞ	264
ODA SİYASET İLİŞKİLERİ (1952-2015)	266
TOBB BAŞKANLIĞIM DÖNEMİNDE BASINDA YAYIMLANMIŞ GÖRÜŞLERİMİZİN ÖZETİ	269

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

KURUCUSU OLDUĞUM VE/VEYA HİZMET VERDİĞİM KURULUŞLARIMIZ	275
İLİM YAYMA VAKFI	276
İDV İŞ DÜNYASI VAKFI.....	277
VAKFIMIZIN DÜZENLEDİĞİ KONFERANSLAR	281
CUMHURBAŞKANIMIZ TURGUT ÖZAL KONFERANSI	281
ULUSLARARASI İŞ BİRLİĞİ PLATFORMU (U.İ.P.).....	287
4. UİP BOĞAZIÇI ZİRVESİ AÇILIŞ KONUŞMASI	290
TOPLANTILARDAN KARELER.....	292
VAKIF YÖNETİMİ İLE ZİYARETLERİMİZDEN BİRKAÇ KARE	295
VAKFIMIZDA YÜKSEK İHTİSAS EĞİTİMİ	296
İDV İŞ DÜNYASI VAKFINDA GÖREV DEVRİ (2015)	297
DÜNYA STK GÜNÜNDE ANKARA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI PLATFORMU ÖDÜLÜ	299
AYDINLAR OCAĞI	300
BOĞAZIÇI YAYIN EVİ KURULUYOR.....	301
TGTV KURULUYOR.....	301
BİRLİK VAKFI	302
TÜRKİYE GÖNÜLLÜ TEŞEKKÜLLER VAKFI	304
TÜRKİYE ÜÇÜNCÜ SEKTÖR VAKFI VE TGTV KURULUŞU.....	304
TÜRKİYE GÖNÜLLÜ TEŞEKKÜLLERİ BİRİNCİ İSTİŞARE TOPLANTISI.....	304
TÜRKİYE GÖNÜLLÜ TEŞEKKÜLLERİ İKİNCİ İSTİŞARE TOPLANTISI	305
TÜRKİYE GÖNÜLLÜ TEŞEKKÜLLER ÜÇÜNCÜ İSTİŞARE TOPLANTISI	305
TÜRKİYE GÖNÜLLÜ TEŞEKKÜLLERİ DÖRDÜNCÜ İSTİŞARE TOPLANTISI	306
TÜRKİYE GÖNÜLLÜ TEŞEKKÜLLERİ BEŞİNCİ İSTİŞARE TOPLANTISI.....	306
TÜRKİYE GÖNÜLLÜ TEŞEKKÜLLERİ ALTINCI İSTİŞARE TOPLANTISI	306
TÜRK EDEBİYATI VAKFI	308
İŞLETME İKTİSADİ ENSTİTÜSÜ MEZUNLAR DERNEĞİ (İMED).....	312
ERZİNCAN KÜLTÜR VE EĞİTİM VAKFI (EKEV).....	313
KEMALİYE VAKFI.....	317
TÜRK MUSİKİSİ VAKFI.....	320
GENÇ İŞ ADAMLARI DERNEĞİ.....	321

İSTANBUL SANAYİ ODASI (İSO) YILLARI

İSTANBUL SANAYİ ODASI (İSO)

Tarihçe

Tarihi geçmişi M.Ö. 3000’li yıllara kadar uzanan İstanbul; Roma, Bizans ve Osmanlı Cihan Devleti’ne başkentlik yapmıştır. Tarih boyunca, dini, kültürel, ekonomik ve ticari bir merkez olan İstanbul’da aynı zamanda sanayinin ilk temelleri de atılmıştır. İstanbul’da, geniş ölçekli üretime 1830’lu yıllarda geçilmiştir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında sanayileşme devlet eliyle yürütülmüş, İkinci Dünya Savaşı’nın hemen ardından İstanbul, özel imalat sanayi yatırımlarına ev sahipliği yapmaya başlamıştır.

1950’li yıllarda İstanbul’da emek yoğun ve küçük ölçekli imalat yatırımlarıyla birlikte, büyük özel yatırım şirketlerinin oluşturduğu yeni bir kuşak ortaya çıkmıştır. Sanayiciler işe küçük atölyelerde başlamışlar ve dönemin imkânsızlıklarına rağmen sanayileşmede önemli başarılarla imza atmışlardır. 1950 sonrasında, İstanbul’un ulaşım ve enerji başta olmak üzere sanayi için gerekli alt yapı yatırımlarından, kredi ve teşviklerden ve kamu yatırımlarından oldukça önemli pay alması, bu

İSO tarihi merkez yönetim binası

dönemde imalat sanayinde çok hızlı bir gelişme yaşanmasına yol açmıştır. Bu sürecin önemli aktörlerinden biri olan İstanbul Sanayi Odası ancak 1952 yılında kurulmuştur. 750'ye yakın sanayicinin yazılı isteği ile kurulan İstanbul Sanayi Odası, 30 Mayıs 1952 tarihinde gerçekleştirdiği ilk Meclis toplantısıyla faaliyetlerine başlamıştır. İlk Meclis'te, Başkanlık görevini Kazım Arın, Başkan Vekilliği görevini ise Sırrı Enver Batur, İlk Yönetim Kurulu Başkanlık görevini Hüsnü Yaman, Başkan Vekilliği görevlerini de Cahit Evrenos ve Hasan Derman yerine getirmişlerdir.

Bahçekapı mevkiindeki IV. Vakıf Han'da faaliyete başlayan İstanbul Sanayi Odası, kısa süre içinde gösterdiği gelişme neticesinde Sirkeci'deki Kılavuz Han'ın iki katını kiralayarak oraya taşınmıştır. Üye sayısındaki artış sonucunda Kılavuz Han da İSO'nun faaliyetlerini sürdürmesi için yeterli olmamıştır. 1958 yılında uzun yıllar Oda merkezinin bulunduğu Kruger Han satın alınmış ve 1963 yılında bu binaya taşınmıştır. 26 Haziran 2017 tarihinde ise "Odakule" olarak adlandırılan, son yıllarda Meclis toplantılarımızın yapıldığı bina yeniden restore edilerek Oda Yönetimi tamamen oraya taşınmış bulunuyor. İstanbul Sanayi Odası, bugün 17 bini aşkın üyesi ile Türkiye'nin en köklü ve en büyük sanayi odasıdır.

TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ YERİ*

Kurulduğu günden bu yana üyelerinin ülke ekonomisine katkılarından aldığı güçle faaliyetlerini sürdüren İstanbul Sanayi Odası, 2017 yılında 18 bini aşan üyesiyle Türkiye'nin en büyük sanayi odası, Türk sanayisinin de en güçlü temsilcilerinden biridir.

İSO üyeleri tarafından faktör maliyetiyle yaratılan katma değerın Türkiye sanayi sektörü içindeki payı yüzde 40'ın üzerindedir.

İSO üyeleri Türkiye sanayi sektörü üretiminin yaklaşık yüzde 35'ini gerçekleştirmektedir.

İSO üyesi kuruluşlarda istihdam edilenlerin Türkiye sanayi sektörü istihdamı (kayıtlı ve kayıtsız işgücü toplamı) içindeki payı yaklaşık yüzde 17'dir.

İstihdam büyüklüklerine göre İSO üyelerinin yüzde 79'u küçük ölçekli (çalışan sayısı 50'den az), yüzde 18,3'ü orta ölçekli (çalışan sayısı 50 ile 249 arası) işletmelerden oluşurken, yüzde 2,6'sı ise büyük ölçekli (çalışan sayısı 250 ve üzeri) işletme niteliğindedir.

İSO Üyelerinin İstihdam Büyüklüklerine Göre Dağılımı (%) Küçük Ölçekli İşletmeler 50'den az Orta Ölçekli İşletmeler 50-249 Arası Büyük Ölçekli İşletmeler 250 ve üzeri

İSO üyelerinin en yoğunluklu olduğu sektör yüzde 22,8 ile giyim eşyaları sanayi olurken, bu sektörü yüzde 16,9'luk payla makine, aksam ve metal eşya sanayi, yüzde 12,7'lik payla kimyasal ürünler, plastik ve kauçuk ürünleri sanayi, yüzde 10,6'lık payla tekstil ürünleri sanayi takip etmektedir.

İSO Üyelerinin Sektörel Dağılımı (%) Kara, Deniz Taşıtları ve Yan Sanayii Maden, Taş ve Toprak Ürünleri Sanayii Gıda Ürünleri Sanayii Tekstil Ürünleri Sanayii Giyim Eşyaları Sanayii Orman, Kağıt Ürünleri, Mob... Kimyasal Ürünler, Plastik v... Ana Metaller Sanayii Makine, Aksam ve Metal E... Elektrikli Teçhizat ve Elektr...

2016 yılında Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu kapsamında 180 İSO üyesi kuruluş bulunmaktadır. İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu kapsamındaki İSO üyesi kuruluş sayısı ise 166'dır. Böylece 2016 yılında 1000 Büyük Sanayi Kuruluşu içindeki İSO üyelerinin sayısı 346 olmaktadır.

1000 Büyük Sanayi Kuruluşu içindeki İSO üyelerinin üretici fiyatlarıyla yarattığı brüt katma değerın Türkiye GSYH içindeki payı 2016 yılında yüzde 3 olarak gerçekleşmiştir.

Bu kuruluşların 2016 yılında yapmış olduğu ihracat, Türkiye toplam ihracatının yüzde 21,2'sini oluşturmaktadır.

(*) Kaynak: İstanbul Sanayi Odası WEB Sitesinden 15.5.2018 tarihinde alınmıştır.

ODA SEÇİMLERİ (1973)

Topluma Karşı Sorumluluk

İnsanın; yetişmesinde emeği olan başta ailesi, annesi, babası olmak üzere yakınlarına; çevresine, sonra okul hayatı dolayısıyla öğretmenlerine ve iş hayatına atıldıktan sonra da iş yerine ve yine görevleri dolayısıyla topluma karşı birçok sorumlulukları vardır.

Mühendis olup, iş hayatına atıldıktan sonra iş yerimize ve işimize olan sorumluluklarımızın yanı sıra topluma karşı olan sorumluluklarımızı karşılık beklemeden Sivil Toplum Kuruluşlarında, Mesleki Kuruluşlarda ödemenin gerekli olduğuna inanmaktaydım.

Bu meyanda sanayici arkadaşların teklif ve teşvikleriyle mesleki sorumluluğumuzu şirketimizin de bağlı olduğu İstanbul Sanayi Odası'nda yerine getirmeye karar verdim.

Aynı zamanda o günkü ortamda iş dünyasını ilgilendiren teşviklerin, ihracat-ithalat işlemlerinin, mali ve gümrük mevzuatının belirlenmesinde, kota ve tahsislerin yapılmasında, özetlersek sektörün gelişmesindeki kararların oluşmasında odalar önemli rol oynamaktaydı.

İstanbul Sanayi Odası'nda seçimlere katılmaya karar verdim. Böylece ilk temasları yapmaya başladım. Tanıdığım, hatırımın geçtiği kimselerden öğrendiğime göre, bizim üyesi olduğumuz İstanbul Sanayi Odası 17. Meslek komitesine girebilmemiz, öncelikle o komitede halen etkili olan arkadaşlarla görüşülmesi gerektiği yolundaydı. Özellikle, Sayın Emin Cankurtaran ismi söz konusu edildi.

Emin Cankurtaran'ı, Bankalar Caddesi'ndeki elektrik piyasasından tanırdım ve aynı meslek grubunda bazı üretim alanlarında kısmen rakip durumdaydık. Öte taraftan kendisi benim doğup büyüdüğüm Kemalîye'nin komşu ilçesinden Arapgirli idi. Bir anlamda hemşehrilik ilişkisi de vardı. Randevu alıp ziyaretine gittim. Çok memnun olmakla birlikte seçimlere girme düşüncemi gerçekleştirmenin bu dönem için biraz zor olduğundan, meslek dalındaki arkadaşlarımızın da beni biraz daha yakından tanınması lazım geldiğinden bahisle, belki gelecek dönemlerde mümkün olabileceğini anlattı.

Ben de eğer kendisi kırılmayacak ve gücenmeyecekse, seçimlere mutlaka katılmak istediğimi ve gereken temaslarda bulunacağımı açıkça söyledim. "Memnun olurum" dediyse de bana fazlaca şans vermediğini hissettim.

Arkadaşlarımla beraber çalışmaya başladım. Önceki seçimleri inceledim; sektördeki üyelerimizin ancak üçte birinin seçimlere katıldığını öğrendim ve seçimlere katılmayanlara ağırlık vererek, hazırladığım program doğrultusunda temaslarımı yürüttüm.

Seçim günü, şimdiye kadar seçimlere katılmayan üye firmaların yetkililerini, ellerinde yetki belgeleriyle birlikte oda binasına yakın bir mesafede olan Pera Palas Oteli'nin arkasında bir otobüsün içinde beklettim.

Seçimler, İlçe Seçim Kurulu tarafından görevlendirilmiş olan hakim nezaretinde yapıyordu. Tecrübeli meslektaşlarımız oy vermeye gelen meslektaşlarımızı karşılayıp yönlendiriyorlardı. Böylece biraz da seçimleri etkilemiş oluyorlardı. Seçimler saat 17.00 sularında bitiyordu, ancak mevzuata göre saat 17.00 olduğunda, eğer sırada oyunu kullanmamış kişiler varsa, o kişiler oyunu kullanana kadar sandık açık kalıyordu. Yaklaşık olarak saat 16.30 sularında Emin Cankurtaran ve arkadaşları yani odanın eski, tecrübeli, yönetimdeki ağabeylerimiz sonuçtan emin olarak yukarıya çay içmeye gittiler. Çünkü oyunu veren üyelerin profilinden seçimlerin istedikleri gibi sonuçlanacağı kanaatine varmışlardı. Onlar ayrılır ayrılmaz ben, otobüsteki arkadaşlara haber saldım hemen gelerek sıraya girdiler ve oylarını kullandılar. Sandıklar açıldığında sürpriz yaparak listeyi delmiş ve seçilmeyi başarmış bulunmaktaydım.

MESLEK KOMİTESİ

Başkan Oldum

Mevzuata göre Valinin başkanlığında komitede görev taksimi yapılırdı. Vali bey oturumu açtı, Emin Bey söz isteyerek beni anlatmaya başladı. “Ali Coşkun sadece üniversite bitirerek mühendis olan bir kişi değildir, aynı zamanda çocukluğundan beri elektrik piyasasında kendileri gibi cebinde pense, tornavida ve ölçü aleti ile dolaşan, tamirat yapan, mesleğin her dalında oldukça pratiği olan bugün de Alman Teknolojisi ile modern bir fabrikayı kurup yöneten ve sektörümüze çok faydalı olacağına inandığım bir kardeşimizdir. Kendisini seçimleri kazandığı için kutluyorum ve Meslek Komitesi Başkanı olmasını teklif ediyorum” diye bir teklif verdi.

Haberin tamamı için bkz: www.coskun.com.tr

Oturanlar Soldan: Bensiyon Pinto, Emin Cankurtaran, Ali Coşkun
Ayaktakiler: Ali Koray, Tuncer Aksoy, Ali Nuri Türker

Ben mahcup oldum, “Müsaade ederseniz ben daha yeniyim, çok teşekkür ederim ama sistemi kavrayıp daha faydalı olabilmek için meclise üye olursam daha çok memnun olurum” dediysem de “Meclis seçimi meslek komitesi seçiminden sonra yapılır” dediler. Vali Bey başka aday olmadığından teklifi oyladı ve ben ittifakla elektrik sektörüne Meslek Komitesi Başkanı olarak seçilmiş oldum... Arkadan meclis üyesi seçimi başladı, benim adaylığım kabul olmadı. Çünkü o günkü teatmüllere ve mevzuata göre; meslek komitesi başkanı aynı zamanda meclis üyesi olamıyordu. Böylece tecrübelilerden diplomatik bir tecrübe kazandım ve iki yıl sonraki seçimlerde bu kez başkanlığı bırakarak meclis üyeliğine seçildim. İstanbul Sanayi Odası tüm sanayi odalarının öncü kuruluşu durumundadır. Bir anlamda iş dünyasının parlamentosu, bir anlamda da sanayinin üniversitesidir. İstanbul Sanayi Odası’nda hem ikili ilişkiler hem dışarıya açılma hem de mevzuat çerçevesinde ticaretin tüm yönlerini kavrama bakımından çok şeyler öğrendim. En önemlisi, çok değerli sanayici dostlar edindim; Türkiye’nin kalkınmasında emeği geçen çok önemli girişimcileri yakından tanıma fırsatı buldum. O günlerin hatıralarımın arasında önemli bir yeri vardır.

MECLİS VE YÖNETİM KURULU

İş Dünyası Parlamentosu

ODA SEÇİM KULİSLERİ

Oda Meclisi’ne girdikten sonra 80 kişilik meclisin içinde ağırlıklı olarak İstanbul’un ilk tekstilcilerinden Selanik kökenli sanayicilerle holdingleşmeye başlayan büyük sanayi kuruluşlarının sahiplerinden oluşan “22’ler” diye adlandırılan bir grup sanayicinin müşterek hareket ettiğini öğrendik Bu arkadaşlarımız 22 kişi olarak yanlarına da sözleri geçen ve kendilerinden farklı karar verme

Oturanlar: Engin Koyuncu, Memduh Hacıoğlu, Nurullah Gezgin, İbrahim Bodur, Mehmet Şuhubi
Ayaktakiler: Oktay Duran, Sedat Aloglu, Ahmet Kocabıyık, Necati Arıkan, Ali Coşkun, Ömer Dinçkök, Oğuz Karahan, Muammer Yaşar, İhsan Vardal

IEC'nin 40. Genel Toplantısı Yapıldı

Uluslararası Elektroteknik Komisyonu (IEC) nin 40. Genel Toplantısı, 15-27 Eylül 1975 tarihlerinde, Hollanda'nın Lahey kentinde yapılmıştır.

IEC'nin tüm üyelerinden temsilcilerin hazır buldukları Konsey toplantısının yanı sıra, 38 teknik komitenin de çalışmalarını tamamladığı Genel Toplantıya, memleketimizi ve TSE'yi temsilen, TSE Başkan Vekili Prof. Dr. Necmi Tanyolaç'ın başkanlığında şu delegeler katılmıştır: Boğaziçi Üniversitesinden Prof. Dr. Sabih Tansal; İ. D. M. M. Akademisinden Doç. Yahya Karşılıgil, Doç. Çelik Aktaş ve Doç. Remzi Gülgün; E. İ. E. İdaresinden Semih Uzel; Kalepor-selen A.Ş.'nden Dr. Süleyman Bodur ve Ali Coşkun.

Konsey toplantısı, Hollanda Prensi Bernhard'ın bir konuşması ile açılmış ve IEC'nin 1974 çalışma raporu ile yeni dönem bütçesi ve reorganizasyon teklifleri görüşülerek karara bağlanmıştır.

tamında farklı görüşlerde mücadeleler ve bu toplantılarda sıkıntılı zamanlar da oluşuyordu ancak karşılıklı saygı ve sevgi sınırları hiçbir zaman aşılmazdı. Bu arada çok tatlı şakalaşmalar da olurdu... Demokrasinin getirdiği koşullar altında istesenez de istemesenez de etrafı kırmadan gücendirmeden bu yarışlar ve toplantılar yapılyordu.

1973 yılında 17. meslek komitesine seçildikten sonra 1975 yılında İstanbul Sanayi Odası meclis üyeliğinde ve meclis bünyesindeki bütçe planlama komisyonunda ve eğitim komisyonlarında hizmet etme fırsatı buldum.

Meclis ve Yönetim Kurulu yanı sıra TOBB Genel Kurul Delegatesi, Türk Standartları Enstitüsü (TSE) Genel Kurul Delegatesi, Uluslararası Elektroteknik Komisyonu IEC (*International Electrotechnical Commission*), Milli Prodüktivite Merkezi (MPM), Türk Sevk ve İdare Derneği, Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü (TÜSSİDE) gibi önemli kuruluşların yönetimlerinde, İstanbul Sanayi Odası'nı temsilen görev yaptım.

Özet olarak Sanayi Odalarının ülkemizin sanayileşmesinde, ekonomisinin büyümesinde ve istihdamda fevkalade önemli rolleri vardır.

yeceğinden emin oldukları arkadaşlarını da alarak 44 kişi olarak odanın yanındaki Pera Palas'ta öğle yemeği yiyorlar ve orda gündemi konuşup kararlarını alıyorlar, bu kararlarını aynen meclise taşıyorlardı. Biz bu kararların baskısı altında kalıp, başka kararlar alamıyorduk.

Bunun üzerine genç arkadaşlarla temas ederek ve İbrahim Bodur ağabeyimizin de desteklerini sağlayarak Sheraton Oteli Mevlana Salonu'nda biz de Anadolu ağırlıklı orta ve küçük sanayicilerden oluşan "Dostlar Grubu"nu oluşturduk. Aynı şekilde meclisten bir gün önce akşam yemeğinde bahsettiğim salonda toplanarak hem ülke ekonomisini ve sorunları aramızda konuşuyor hem de ertesi günkü meclis gündemini aramızda tartışıp nasıl hareket edileceğimizin kararını veriyorduk. Bu çalışmalar giderek yayılmaya başladı 22'ler denen arkadaşlar rahatsız olmaya başlamışlardı. Hatta 22'ler grubunun yanına katılan bazı arkadaşlar da yavaş yavaş bizim gruba katılmaya başladılar.

Mecliste ve yönetimlerde 1977 yılındaki seçimde en yüksek oyu almama rağmen tecrübeli Başkan Nurullah Gezgin'e saygı göstererek başkanlığa aday olmadım ve başkan yardımcısı olarak görev aldım. Etkili olduğumuz ilk seçim ise 28 Kasım 1978 tarihinde yapılmış olandır.

Böylece artık mecliste bizim de söz sahibi olduğumuz ortaya çıktı. Yönetimi değiştirip, odada söz sahibi olmamız sağlanmıştı, tabii seçim ortamında

ODADA YENİ YÖNETİM

1978-1979 yıllarında Yönetim Kurulu Başkan Vekili olarak, Sayın Nurullah Gezgin başkanlığındaki yönetimde görev yaptım. Nurullah Bey, Sefaköy'de fabrika komşumuz Hilal Ambalaj'ın sahibiydi. Tabiri caizse piyasadan yetişmiş, dürüst, CHP teşkilatlarında siyaset yapmış sosyal demokrat bir sanayiciydi. Sözüne esirgemez, sert tenkitler yapar ancak gönül kırmazdı. Öğreticiydi. Yeri geldiğinde ağabeydi. Kendisinden çok şey öğrendik. Sonraları kızı Meral Gezgin hanım da yurt dışında tahsilini tamamlayıp fabrikalarında görev alınca ailece komşuluk ilişkilerimiz daha da gelişti.

Meral Gezgin hanım babasının yolunda ilerledi. İSO'da ve İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV) Başkanlığı görevinde başarılı hizmetler yaptı. Hem sanayici hem de başarılı başkanlık hizmetlerini yakından izlediğim için aktif siyasete girdiğim günlerde kendisine bir defa Bakırköy Belediye Başkanlığı bir defa da AK Parti kuruculuğu ve milletvekilliği teklifinde bulunduk. Ancak nezaketle kabul etmedi.

1978 seçimlerinde Başkan Nurullah Gezgin, bizim gruba karşı 22'ler grubunun etkisi altına girdi. Bunun üzerine 1979-1981 dönemi yönetim kurulu seçiminde Nurullah Gezgin ekibine karşı büyük bir değişiklik gerçekleştirdik. Şaban Çavuşoğlu'nun başkan olduğu yönetimde Sayın Orhan Demirtaş'la birlikte başkan vekili olarak görev aldım.

Yapılan seçimlerle yönetime iddialarla seçilmiştik. Mecliste de İbrahim Bodur Meclis Başkanı, Refik Baydur ve Cavit Çıtak meclis başkan vekilleri olarak seçilmişlerdi. Yönetimde; Şaban Çavuşoğlu Başkan, Ali Coşkun Başkan Vekili, Orhan Demirtaş Başkan Vekili, Jak Kamhi, Kemal Berkan, Ferdi Vardarman, İzzet Özilhan, Mehmet Şuhubi, Tuncer Taciroğlu, Ahmet Çuhadaroğlu, Hüsnü Çakır yer aldılar.

Şaban Çavuşoğlu, Kasım 1980 seçimlerinde yeniden Başkanlığa seçilirken, Ali Coşkun, Orhan Demirtaş da Başkan Vekilliklerini korudular. Tuncer Taciroğlu ve Hüsnü Çakar'ın yerlerine ise Memduh Hancıoğlu ile Ömer Dinçkök seçildiler.

1984-1987 Dönemi: Oturanlar soldan: Jack Kamhi, Nurullah Gezgin, İbrahim Bodur, Mehmet Şuhubi
Ayaktakiler soldan: İhsan Vardal (Gen. Sekr.), Orhan Demirtaş, Memduh Hacıoğlu, Engin Koyuncu, Ömer Dinçkök, Ali Coşkun,
Necati Arıkan, Orhan Keçeli

İSO meclis toplantısı
Ön sıra: Yönetimi temsilen Ali Coşkun, Orhan Demirtaş
Meclis Üyeleri: Halit Narin, Ali Kerman, Ertuğrul Soysal, Raif Dinçkök, H. Derman, Nurullah Gezgin, Devlet Bakanı Tınaz Titz,
Sakıp Sabancı.

Ali Coşkun

**BİR ÖMÜR
BÖYLE GEÇTİ**

3

**SİYASET DÖNEMİ
... VE SONRASI**

Şehitlerimizin aziz hatırasına...

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	9
42. VE 43. TÜRKİYE HÜKÛMETİ	11
42. TÜRKİYE HÜKÛMETİ (3. ECEVİT HÜKÛMETİ, 5 OCAK 1978-12 KASIM 1979)	11
43. TÜRKİYE HÜKÛMETİ (6. DEMİREL HÜKÛMETİ, 12 KASIM 1979-12 EYLÛL 1980)	13
44. TÜRKİYE HÜKÛMETİ	16
DARBENİN BİLANÇOSU	16
DOĞU ANADOLU MALATYA TOPLANTISI	17
ÜÇ NASİHAT	18
ANAVATAN PARTİSİ KURULUYOR	19
ÖZAL'IN İSTANBUL TOPLANTILARI.....	20
45. VE 46 TÜRKİYE HÜKÛMETLERİ	23
İSTANBUL'DA ÖZEL TOPLANTILAR.....	24
BAŞBAKAN ÖZAL, 1985 HEDEFLERİ	25
DOĞAL GAZ GİRİŞİMLERİ.....	26
SÜLEYMAN DEMİREL VE DOĞAL GAZ	26
İSTANBUL BELEDİYE BAŞKANLIĞINA ADAY GÖSTERİLİŞİM	26
1994 İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE SEÇİMLERİ (27 MART 1994).....	29
MEHMET YAZAR.....	31
SİYASİ YASAKLARIN KALKMASI	34
ÖZAL CUMHURBAŞKANI OLUYOR (1989 - 1993).....	35
47. TÜRKİYE HÜKÛMETİ	36
SADDAM-YILDIRIM AKBULUT GÖRÜŞMESİ	37
İSTANBUL İL BAŞKANLIĞI	38
MESUT YILMAZ ANAVATAN GENEL BAŞKANI (1991).....	41
TURGUT ÖZAL İLE OKLUK KOYU GÖRÜŞMESİ	43
48. TÜRKİYE HÜKÛMETİ MESUT YILMAZ HÜKÛMETİ	45
20 EKİM 1991 ERKEN SEÇİMİ VE SAĞDA BÜYÜK İTTİFAK.....	46
ALPARSLAN TÜRKES İLE GÖRÜŞMEMİZ VE DEVLET BAHÇELİ.....	49
49. TÜRKİYE HÜKÛMETİ	53
ÖZAL'IN YENİ PARTİ KURMA DÜŞÜNCESİ	54
ÖZAL'IN AYDIN MENDERES İLE GÖRÜŞMESİ	55
BAĞIMSIZ TÜRK CUMHURİYETLERİ	56
ÖZAL'IN VEFATI.....	61
SÜLEYMAN DEMİREL (9. CUMHURBAŞKANI, 1993-2000) DÖNEMİ	64
KOALİSYONLAR DÖNEMİ (1993-1996)	65
52. HÜKÛMET (30 EKİM 1995 - 6 MART 1996).....	68
3. TANSU ÇİLLER HÜKÛMETİ.....	68
ARA SEÇİM, 1994	68
HASAN CELAL GÜZEL'İN YENİDEN DOĞUŞ PARTİSİ (23 KASIM 1992) VE GENÇ PARTİ (23 KASIM 1992)	70
1995 TÜRKİYE GENEL SEÇİMLERİ	71

SONUÇ.....	71
53. ve 54. HÜKÜMETLER (1995-1997)	
MESUT YILMAZ-NECMETTİN ERBAKAN.....	72
BU DÖNEMDE YAŞADIĞIMIZ OLAYLAR	74
28 ŞUBAT SÜRECİNDEKİ DİĞER GELİŞMELER	79
3. YILMAZ HÜKÜMETİ-ANASOL-D	81
ANAVATAN PARTİSİNDE SON UYARIM VE İSTİFAM	83
EKONOMİMİZ HAKKINDA TBMM'DE YAPTIĞIM UYARI (1997)	87
GÜNEŞ TANER'İN CEVABI.....	89
FAZİLET PARTİSİ'NE GİRİŞİM	91
BANKALAR KANUNU TASARISI HAKKINDA TBMM KONUŞMAM	93
21. DÖNEM MİLLETVEKİLİ SEÇİMLERİ (MAYIS 1999).....	94
RECAİ KUTAN İLE ABD ZİYARETİMİZ	97
ABD ENERJİ BAKAN YARDIMCISI: KIBRIS, PETROL HAVUZU ÜZERİNDE.....	98
ABD DIŞIŞLERİ BAKAN YARDIMCISI OTOBÜS DURAĞINDA!.....	98
MUSEVİ LOBİSİYLE GÖRÜŞME (KASIM 1999).....	99
DÜŞÜNCE KULÜPLERİ.....	99
56. 57. VE 58 TÜRKİYE HÜKÜMETLERİ	99
56. TÜRKİYE HÜKÜMETİ (11 OCAK 1999 – 28 MAYIS 1999).....	99
57. TÜRKİYE HÜKÜMETİ (28 MAYIS 1999 – 18 KASIM 1999).....	99
BAŞBAKAN BÜLENT ECEVİT'İN AMERİKA ZİYARETLERİ	100
AHMET NECDET SEZER (10. CUMHURBAŞKANI, 2000-2007) DÖNEMİ	106
ÖZAL KARDEŞLERİN SİYASİ GİRİŞİMLERİ.....	106
KORKUT ÖZAL'IN MESUT YILMAZ BERABERLİĞİ.....	107
KORKUT ÖZAL DP GENEL BAŞKANI	108
YUSUF BOZKURT ÖZAL (YP) YENİ PARTİ'Yİ KURUYOR.....	109
HÜSNÜ DOĞAN (AAP) AVRASYA PARTİSİNİ KURUYOR.....	110
AK PARTİNİN KURULUŞU	110
ABDULLAH GÜL'E RUBAİ.....	112
EKONOMİDEN SORUMLU GENEL BAŞKAN YARDIMCILIĞIM	113
TANITIM VE AÇIK OTURUMLAR.....	118
ACİL ÖNLEMLER.....	119
PROF. DENİZ GÖKÇE YAZILARI	121
“YENİ TÜRKİYE” KAVRAMI.....	123
KEMAL DERVİŞ VE AK PARTİ ZİYARETİ.....	124
2002 YILI BÜTÇESİ HAKKINDAKİ TBMM KONUŞMAM	124
AK PARTİ İKTİDAR OLUYOR.....	127
58. TÜRKİYE HÜKÜMETİ (18 KASIM 2002 – 14 MART 2003).....	129
BAKANLIK GÜNLERİM.....	130
ACİL EYLEM PLANI	133
BİLGİSAYAR DESTEKLİ YÖNETİM	134
1 MART TEZKERESİ, 2003	136
59. TÜRKİYE HÜKÜMETİ	137
IMF SÜRECİ.....	141
TEŞVİK YASALARINI UYGULAMAK	146

ÖNCEKİ SANAYİ VE TİCARET BAKANLARI İLE ZİRVE	147
ÇELİŞKİ İÇİNDE SİYASET	147
HELAL GIDA SERTİFİKASI	147
30 AĞUSTOS VE ÇANKAYA RESEPSİYONU	148
ÇATIŞMACI SİYASETTE ZİYARETLERİN VE İYİ İLİŞKİLERİN YERİ	150
BAKANLIĞIMIZ VE ÜRETİCİ BİRLİKLERİ	151
TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ VE BİRLİKLERİ	152
GÜL BİRLİK	154
TRAKYA BİRLİK	155
TİFTİK BİRLİK (11 MAYIS 2005)	156
FİSKOBİRLİK	158
LİSANSLI DEPOCULUK	159
TL'DEN 6 SIFIR ATILMA RÜZGÂRI	160
PİYASA GÖZETİM VE DENETİMLERİMİZ	162
TÜRKÇE ETİKET DENETİMLERİMİZ	163
ÇİMENTO OLAYI	164
BANKA KARTLARI KRİZİ (2003)	165
GAZETE SALDIRILARI VE BASININ ÜZÜCÜ YÜZÜ	178
GAZETECİYE NASİHAT*	179
EDEP DIŞI ALDATICI REKLAM	180
KGF KREDİ GARANTİ FONU	190
KOBİ GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.	190
ULUSLARARASI KOBİ ZİRVELERİ	191
KÜÇÜK SANAYİ SİTELERİ	193
ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ	194
ALOSBİ ALIĞA O.S.B.	194
OSTİM ORTADOĞU SANAYİ VE TİCARET MERKEZİ	195
İSTANBUL İKİTELLİ OSB	197
KAHRAMANMARAŞ ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ KURULUŞU	198
TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ VE SAN-TEZ	199
İSRAİL TEKNOPARKLARI ZİYARETİMİZ	205
GİRİŞİMCİLİK VE İŞ GELİŞTİRME MERKEZLERİ	207
İŞGEM (İŞ GELİŞTİRME MERKEZLERİ)	208
ABİGEM	208
TSE TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ	209
VOB VADELİ İŞLEMLER VE OPSİYON BORSASI	212
AB VE DIŞ İLİŞKİLER	214
AB ÇİFTE STANDART UYGULAMASI	214
REKABET KURUMU	215
DEVLET YARDIMLARININ DENETİMİ VE GÖZETİMİ	216
AKREDİTASYON KURUMU VE "CE" BELGESİ	216
TÜRKİYE ŞEKER FABRİKALARI (2002-2007)	218
FABRİKALARDA YENİ BİR ÇALIŞMA ANLAYIŞI	218
ZORUNLU GELİŞMELER	220
FİYATLAR VE ÖZELLEŞTİRME KARARI	221

PANCAR ŞEKERİ İLE MISIRDAN ELDE EDİLEN SIVI ŞEKER VE TATLANDIRICI GERÇEĞİ..	221
NİŞASTA BAZLI ŞEKER (NBŞ) ÜRETİMİ VE ÜLKER DAVASI	222
YERLİ MISIR EKİMİ TEŞVİKİ	223
MERKEZDE TESLİM, KANTARLAR VE MALİYET*	224
KÂR-ZARAR DURUMU*	225
DIŞ KREDİNİN ÖDENMESİ.....	225
SATIN ALMADA DEĞİŞİKLİK*	226
AR-GE ÇALIŞMALARI*	226
ŞEKER FABRİKALARININ ÖZELLEŞTİRİLMESİ*	226
DEPREMDE ZARAR GÖREN ADAPAZARI FABRİKASI*	227
PANCARDAN SAF ETANOL ÜRETİMİ*	228
TOBB TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ YASASI	228
BAŞBAKAN RECEP TAYYİP ERDOĞAN'LA DIŞ SEYAHATLERİMİZ.....	230
GÜNEY KORE ZİYARETİ (8-11 ŞUBAT 2004, BUSEN, SEUL, ULSEN)	230
TUNUS-FAS SEYAHATİMİZ (28-31 MART 2005)	230
TUNUS ZİYARETİ.....	231
İSRAİL ZİYARETİ (1-2 MAYIS 2005, KUDÜS – TEL AVİV)	233
HIRVATİSTAN ZİYARETİ (12-13 HAZİRAN 2006, ZAGREP).....	236
MAKEDONYA-ÜSKÜP ZİYARETİ.....	238
ÜRDÜN ZİYARETİ (25-26 KASIM 2006).....	240
ÖNEMLİ DIŞ SEYAHATLERİM.....	242
BAHREYN KRALLIĞINI ZİYARET (4-8 ŞUBAT 2005).....	242
ASYA – AFRİKA ZİRVESİ (23-24 NİSAN 2005)	246
TÜRKİYE 'NİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER, GÜVENLİK KONSEYİ ADAYLIĞI	247
İTALYA SEYAHATLERİ.....	248
EUROFIGHTER TYPHOON	249
RODOS VE GİRİT ZİYARETİ	251
ALMANYA ÇIKARTMAMIZ (2006- 2007).....	254
KARADAĞ CUMHURİYETİ ZİYARETİM (14–15 ŞUBAT 2007)	260
28-YENİ TÜRK TİCARET KANUNU	260
GÖREVDE SEVGİ AYRILIŞTA SEVGİ	262
SİYASETİ BIRAKMAMI HAZIRLAYAN GELİŞMELER.....	275
İKTİDARIN BAŞARISI	279
AYRILIŞA GİDEN YOL.....	281
ASKERİ MUHTIRA	282
ABDULLAH GÜL (11. CUMHURBAŞKANI, 2007-2013) DÖNEMİ.....	284
HİÇ KİMSE YERİNDEN EMİN OLMASIN	285
BAKANLIĞA VEDA	286
VEDA ZİYARETLERİ.....	287
1995 GENEL SEÇİMLERİ	314
ASLI OLMAYAN SUÇLAMA.....	317
SİYASET SONRASI.....	321

GİRİŞ

Birinci Dünya Savaşı sonucu Cihan Devleti Osmanlı'nın yıkılışı, Kurtuluş Savaşımızla Mustafa Kemal önderliğinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti ile başlayan devrimler arasında Gazi Mustafa Kemal'in veciz olarak belirttiği gibi en önemlisi Cumhuriyetimizdir.

Cumhuriyetimizin demokrasi ile taçlandırılması hedeflenmişse de Dünyadaki siyasi ve ideolojik gelişmeler, Yeni Cumhuriyetimizde yaşanan imkânsızlıklar ve özellikle 2. Dünya Savaşının da etkisiyle Devlet Yönetimimiz bürokratik Cumhuriyet olarak gelişmiş ve tek parti döneminde ağır-laşan Devletçi ekonomi uygulamalarının etkisiyle hantal bir devlet yapısı oluşmuştur.

CUMHURİYET

Üç kıtada,
Yedi yüz yıl hakimiyet,
Cihan Devleti Osmanlı'nın
Yıkılışıdır nihayet...
Bir tarihi karar,
Yılmayan bir önder doğar.
Millete adanmış bir can,
Mustafa Kemal adında,
Cesur bir Kumandan.

Seçilen tek hedef,
Kurtarılacak vatan.
Bir ışık, bir umut,
Anadolu'nun üstüne doğan...
Dava arkadaşları,
İman sahibi bir avuç insan.
Amasya, Erzurum, Sivas, Ankara,
Bütünüyle Anavatan...
Erkeğiyle kadınıyla,

Halkın canı kurban...
 Çanakkale, Sakarya
 Cephe sathı vatan,
 Bizim için ölen,
 Bizim için yaşayan...
 Bu topraklar ki,
 Şehit kanlarıyla yoğrulan.
 İşte bu ruhtur,
 Anavatan'ı kurtaran...
 Savaşlar,
 Yoksulluklar,
 İmkânsızlıklar,
 Zaferler,
 Barışlar,
 Yapılan onca inkılâplar...
 Hepsi,
 On dokuz yıldır yaşanan.!

Yıl bin dokuz yüz otuz sekiz,
 Her fani gibi, ölümü tadan,
 ... ve arkasında,
 Bir devlet bırakan...
 Türkün atasından,
 Gençliğe,
 Cumhuriyet armağan...
 Öz değerlerimizle,
 Bizi millet yapan,
 İstiklâl marşımızla
 Onurlandırılan...
 Demokrasi ile taçlanan,
 Bir ülkedir ...
 ... bize bırakılan...
 Albayraklı,
 Bölünmez bir vatan

Ali Coşkun, Ankara

Devlet yönetiminde bürokrat önemlidir ancak oluşan bürokratik engeller ülkemizin geri kalışının meydana gelen krizlerin ana sebepleri arasında yer almaktadır. Meslek hayatımda sosyal gelişmelerde ve özellikle devlet idaresinde dünü ve bugünü karşılaştırdığımda cihan devleti Osmanlı döneminde söylenmiş bir veciz sözü daima hatırlamışımıdır:

Yevmül nakarat (Her gün aynı şeyi tekrar edip durmak)
Mebzulen tahrirat (Bol bol yazışma)
Mafiş icraat (Olmayan icraat)
Küllî şeyin tezvirat (Tümüyle yalan dolan, dedikodu)
Velâkin ahiren berbad (Fakat sonu perişanlık)

22 Mayıs 1950'de ve 9 Mart 1951 tarihlerinde tek başına kurulan DP Demokrat Parti Adnan Menderes hükûmetleriyle başlayan yeni dönem özel sektör öncülüğünde kalkınmayı öngörmüşse de 5. Menderes Hükûmetinin 27 Mayıs 1960 askeri ihtilâliyle devrilmesi ve Başbakan Adnan Menderes, Hariciye Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Maliye Bakanı Hasan Polatkan'ın idamları sonucu siyaset bazı güç odaklarının vesayeti altına girmiş; çeşitli tarihlerde kurulan askeri ve sivil hükûmetlerle yıllarca ekonomi ve dış politika başta olmak üzere siyasetimiz istikrara kavuşamamış; demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü ve özgürlükler konusunda belirsizlikler, yönetimde dalgalanmalar ve uygulanan yarı kapalı karma ekonomik modelde ara ara krizler süregelmiştir.

Hantal devlet yapısının oluşturduğu bütçe açıkları zaman zaman karşılıksız para basmak ve karşılıksız borçlanmak şeklinde yanlış olan iki yolla geçiştirilmiş, kesimler arasında sosyal barış sağlanamadığı gibi istikrar içinde sürdürülebilir bir kalkınma da elde edilememiş, sonuçta yıllarca yüksek faiz, yüksek enflasyon, işsizlik yanı sıra ülkeyi terör belası tehdit eder hale gelmiş, partiler kapatılmış, hükûmetler sık sık değişmiştir.

Orgeneral Cemal Gürsel askeri hükûmetinden sonra sırayla 8., 9. ve 10. İsmet İnönü, Suat Hayri Ürgüplü, 1., 2., 3. Süleyman Demirel hükûmetleri, 1., 2. Prof. Dr. Nihat Erim, Ferit Melen, Naim Talu, 1. Bülent Ecevit, Prof. Dr. Sadi Irmak, 4. Süleyman Demirel (Birinci Milliyetçi Cephe), 2. Bülent Ecevit, 5. Süleyman Demirel (İkinci Milliyetçi Cephe), 3. Bülent Ecevit, 6. Süleyman Demirel ve tekrar 12 Eylül askeri müdahalesi sonucu Bülent Ulusu (13 Aralık 1980–21 Aralık 1983) hükûmetleriyle siyasi hayatımız dalgalanarak süregelmiştir.

Bu dalgalanmalar arasında siyasi tarihimize 12 Eylül 1980 öncesi dikkat çeken siyasi gelişmeler Güneş Motel Olayı olarak anılan ve on birler hükûmeti adıyla oluşan siyasi yapılanma, 24 Ocak olayları, 12 Eylül askeri müdahalesi, Anavatan Partisi'nin kuruluşuyla oluşan Turgut Özal hükûmetleri ve nihayet Ak Parti'nin iktidar oluşu önemli gelişmeler olarak tarihimize geçmiştir.

Bu nedenle siyasi hatırlarım arasında özet olarak bu tarihlerdeki gelişmelere yer vermeye çalışacağım.

42. ve 43. TÜRKİYE HÜKÛMETİ

42. TÜRKİYE HÜKÛMETİ (3. ECEVİT HÜKÛMETİ, 5 Ocak 1978–12 Kasım 1979)

Güneş Motel Olayı

CHP, 1977 genel seçimlerinde 213 milletvekiliyle birinci parti oldu. Cumhurbaşkanı emekli Oramiral Fahri Korutürk hükûmet kurma görevini Bülent Ecevit'e verdi. Ecevit azınlık hükûmeti kuruldu. Ancak güven oyu alamadı (21.06.1977). Bu kez görev Süleyman Demirel'e verildi. 5. Süleyman Demirel hükûmet AP, MSP, MHP ile (İkinci Milliyetçi Cephe) hükûmeti kuruldu. (21.07.1977 / 5.01.1978)

Cumhuriyet Halk Partisi lideri Bülent Ecevit'in zayıf haldeki 2. Milliyetçi Cephe hükûmetini CHP'nin gensorusuyla 31 Aralık 1977 tarihinde düşürmesi sonucu hükûmet kurma toplantıları Adalet Partisi'nden istifa etmiş 12 milletvekilinin katılımıyla AP'li (Tuncay Mataracı, Şerafettin Elçi, Mete Han, Hilmi İşgüzar, Orhan Alp, Fethi Acar, Mehmet Oğuz Atalay, Cemalettin İnkaya, Ali Rıza Septioğlu, Enver Akova, Ahmet Karaaslan ve Güneş Öngüt) İstanbul Milletvekili Ali Topuz'un ve dönemin CHP'li İstanbul Belediye Başkanı Aytekin Kotil'in organizasyonunda belediye-ye ait Florya'daki Güneş Motel'de yapıldı.

Ecevit 11 bağımsız milletvekiline, kuracağı hükûmete destek karşılığında bakanlık önerdi, 10'u kabul etti. Konya Milletvekili Oğuz Atalay bakanlık teklifini kabul etmedi. 12'ler grubu gensoru görüşmeleri sırasında 11'e düştü ve öyle anılmaya başlandı. Ardından 3. Ecevit hükûmeti güvenoyu aldı. 11'lerden Oğuz Atalay dışındaki 10 milletvekili yeni kurulan hükûmette bakan oldu.

Hükûmet 22 ay sürdü 1979 Cumhuriyet Senatosu kısmi ve milletvekili ara seçimlerinde CHP başarısız olunca Ecevit parti genel başkanlığından istifa etti. Bu kez 43. Hükûmet (6. Süleyman Demirel AP azınlık hükûmeti) kuruldu ancak 12 Eylül 1980 askeri darbesi ile son buldu.

ALİ RIZA SEPTİOĞLU'NDAN HATIRALAR

1- Bakan Odaları ve Makam Arabaları Tahsisi

3. Ecevit Hükûmetinin kuruluşu Cumhuriyet tarihimizde çok değişik bir yapıyı da oluşturmuştur. Adalet Partisi'nden ayrılmış olan 11'ler içinde önemli iki isim Elazığ'ın Palu ilçesinden Sayın Ali Rıza Septioğlu ve Gaziantep Milletvekili Sayın Mustafa Kılıç beyefendi.

Hükûmetin ilanı ile birlikte ilk toplantı gece saatlerinde yapılır Bülent Ecevit bakanları tanıştırır, arkasından kendilerine "Bakanlık sayımız 36'yı buldu. Yarın makam odası, makam arabası ve koruma sorununu çözmek için Orhan Eyüboğlu ve Ali Topuz görevlidir, sizlerden anlayış bekliyorum" der.

Diyanet İşleri Başkanlarımızdan Dr. Lütfü Doğan erkenden Başbakanlığa gider, odasına yönelince odacı "Hocam, bir bey geldi, bakanım diye odanıza yerleşti" der.

Gerisini aile dostumuz Sayın Lütfü Doğan anlatıyor: "İçeri girdim. Ali Rıza Septioğlu Bey makamda oturuyor, 'Günaydın' dedim. 'Hocam, Aleykümselam' diye cevapladı. Kendisine odanın bendenize ait olduğunu söylediğimde telefon çaldı, öğrendiğime göre Devlet Bakanı Mustafa Kılıç arıyormuş. Telefon konuşması şöyle devam etti: 'Yoğ, yoğ merak etme Lütfü Hoca geldi, ona şimdi söylerim gider, odayı kaptırmam merak etme!' Telefonu kapatıp bana, 'Biz Mustafa Kılıç ile ikimiz birbirimize sahip çıkmaya karar verdik. Bakanlar Kurulu hep okumuş adamlarla dolu, biz ikimizin de yüksek tahsili yok. Aramıza en uygunu din adamı olarak Dr. Lütfü Doğan hocayı alıp üçleşelim ki bize oyun oynamasınlar dedik. Sen hocasın, yalan bilmezsin. Beraber hareket edelim' diye açıklamalarda bulunup sonra da 'Sen de oyalanma, git bir yer kap yoksa açıkta kalırsın' diye bir de nasihat etti. "

Hakikaten Lütfü Hoca yer bulamayıp yaklaşık üç ay kütüphanede çalışmalarını sürdürdü.

2- Adaletiniz Batsın!

Ali Rıza Septioğlu Elazığ ili Palu ilçesinden saygıdeğer bir kişiliğe sahip Elazığ milletvekilidir. Kendisi medrese kültürüne sahip bilgili, olgun, tecrübeli ve şakacı birisiydi. Bu nedenle yaşanan hatıraları daha çok bilinçli şakaya dayanırdı, bir anlamda TBMM'nin en şakacı, en kıdemli, en yaşlı, en renkli kişisiydi.

Nitekim 4. Eylül 2001 tarihinde 88 yaşında hayatını kaybedince basında "Meclisin rengi soldu" haberi yer aldı. Septioğlu Ağanın Leyla Zana ve Merve Kavakçı hanımların yemin merasimleri ile ilgili hatıraları başta olmak üzere birçok hatırası unutulmaz.

Kendisinden sonra da Elazığlıların sevgisi ile oğlu Faruk Septioğlu milletvekili seçildi.

Ağa, bakan olduğunda Elazığlı hemşehrilerimiz bir gün ziyaretlerine giderler bir de bakana arz edilecek maruzatları vardır. Hatırlı bir iş adamının ortaokul mezunu yeğeninin Elazığ hapishanesi gardiyan kadrosuna tayini istenir. Septioğlu Ağa hemen Adalet Bakanı Mehmet Can'ı telefonla arar ve hemşehrilerinin ricasını söyler. Adalet Bakanı da "Bana gelsinler" der. Hemşehriler gidip bir müddet sonra dönerler ama talepleri olmamıştır zira gardiyanların en az lise mezunu olması gerekmektedir. Bunun üzerine Septioğlu Ağa sinirlenir ve bakana telefon eder, "Ula adaletiniz batsın! İlkokul diplomalıları bakan ediyorsunuz, ortaokul mezunu gardiyan olamıyor!"

3- Ula Zil Nerede?

Septioğlu bakan olunca yoğun ziyaretçi akını başlar. Hemşehrilerin bir ziyaretinde odacı sık sık içeri girerek bakanın emrini bekler, cevap gecikince etrafa göz atar ve emirlerini sorar. Bu arada çay kahve servisleri de devam eder. Ağa odacının sık sık çağrılmadan gelmesinden rahatsız olur ve şüphelenir. Bir seferinde, "Ula oğlum, ben bakanım! Sen MİT misin, İT misin neye etraftı kolluyorsun?" deyince odacı, "Bakanım, ayağınızın altında zil var, devamlı basıyorsunuz" deyince Ağa ayağını kaldırır. "Ula Gavat! Ayakkabıyı yeni aldım, nerde zil?" der. Oysaki ayağının altındaki halının altında zil vardır, Ağa farkına varmadan zile basmaktadır.

Bir seferinde de odacıyı bağırarak çağırır, odacı duymaz. Bu kez yerinden kalkıp kapıyı açarak çağırır. Odacı, "Sayın bakanım, zahmet etmeyin. Ayağınızın altındaki zile basın, o zaman duyarız" cevabını alınca, "Olur olur basarız" der.

4- Hava-Civa Bakanı

Ali Rıza Septioğlu on birlerle birlikte bağımsız milletvekili olarak meteorolojiden sorumlu Devlet Bakanı olunca hemşehriler ziyaretine gider, ne bakanı olduğunu sorarlar. Ağa, meteoroloji diyemez. Hemşehriler de anlamaz diye, “Kar, yağmur, dolu, rüzgâr, fırtına, sel gibi hava şartlarından sorumluyum. Sizin anlayacağınız hava-civa bakanıyım” der.

Bir müddet sonra yapılan şikâyetlerden rahatsız olur. O sırada Genel Müdür Prof. Dr. Çölaşan hocadır. Bir gün Çölaşan Hoca bakanın yanında makamdayken kendisine Elazığ’daki hava şartlarını sorar. Çölaşan Hoca, “Günlük güneşlik, çok iyi” der. Ağa Elazığ’a telefon açar, ilgililere havayı sorar. Cevap tam tersidir, hava bulutlu ve yağışlıdır. “Ula zabıt tutun” der ve Çölaşan hocaya dönerek, “Köylüler, keçinin kuyruğunun durumundan havayı tahmin ederler, sen koca profesör olmuşsun bu kadar cihazla bilmiyorsun. Seni görevden aldım” der.

43. TÜRKİYE HÜKÛMETİ (6. DEMİREL HÜKÛMETİ, 12 Kasım 1979-12 Eylül 1980)

24 Ocak Kararları

Turgut Özal, Süleyman Demirel hükûmetinde hem Başbakanlık Müsteşarı hem de Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşar Vekili idi. TOBB Başkanlığım bölümünde anlattığım çerçevede 1979 yılından devreden ekonomik ve sosyal kriz sonrası ülke karamsar bir durumdaydı. Karaborsa, yokluklar, yolsuzluklar piyasaya hâkim olmuştu.

İthal piyasasına çifte ödemeler hâkimdi, sanayici ithal edeceği malın bedelini L/C açıp bankaya yatırıyor fakat Merkez Bankası döviz yokluğundan transfer edemeyince sanayici işinin aksamaması için meşru olmayan yollarla risk alarak açıktan aynı bedeli tekrar ödeyip mal mukabili olarak ithalat yapıyordu. Sonraları bu gelişmeler ülke ekonomisine “Garantisiz Ticari Borçlar” olarak damgasını vuran sıkıntılı bir gelişme olarak yaşandı.

Üniversitelerde büyük hadiseler meydana gelmekte, sokakların güvencesi bile kalkmış durumdaydı. Ülke âdeta geleceği belli olmayan bir karanlığa, felakete doğru sürükleniyordu. 1980 yılında Merkez Bankası’nda döviz rezervi tükenmiş, acil ihtiyaçlar sağlık ve savunma ihtiyaçları bile ithal edilemiyordu. Diğer taraftan 1979 yılı sonunda ihracatımız 2.8 Milyar dolar civarında olup, dışa bağımlı olduğumuz petrol ithalatına bile yetmiyordu.

Turgut Özal ekonomik krizden çıkabilmek için ekonomik bir paket hazırlayıp hükûmete sunmuştu. Sayın Süleyman Demirel Başbakanı ve bu ekonomik pakete siyasi iradesini koymasına gerekiyordu. Nitekim hükûmet buna karar verdi ve 24 Ocak 1980 kararları olarak tarihe geçen paket hazırlandı. Ancak askeri camia tedirgindi ve o günlerde onların da mutlak surette olurlarını almak gerekiyordu.

Turgut Özal, öğrendiğimize göre Ekrem Ceyhan aracılığıyla Süleyman Demirel’den izin alarak Genelkurmay Başkanı’ndan randevu talep etmişti. Kenan Evren Genelkurmay Başkanı’ydi. Turgut Özal, yanında Hüsnü Doğan, Hasan Celal Güzel, Yıldırım Aktürk’ün olduğu bir kurmay heyetiyle Genelkurmay Başkanlığı’na ziyaret etti. Özal askerlere verdiği bilgiler sonucunda ve kendisine sorulan suallere verdiği cevaplarla onları da ikna etmişti ve o gece Cumhurbaşkanı Korutürk kararnamesini imzaladı, 24 Ocak kararları böylece yürürlüğe girdi.

Pakette piyasa için acı reçeteler de vardı. Turgut Özal, İstanbul başta olmak üzere odalarımızı ziyaret ederek iş dünyasına 24 Ocak kararlarını yılmadan anlattı. Basın mensuplarıyla toplantı yaparak kamuoyu oluşturmaya çalıştı. Yurt dışı finans kurumlarını ziyaret ederek onlara da durumu anlattı ve desteklerini sağlamaya çalıştı. Borçlarımızı erteletmek için çok çaba sarf etti. Bunu

daha önce İstanbul Sanayi Odası'nda yapılan toplantı bölümünde anlatmıştım. Özetleyecek olursak piyasada karaborsa ve çifte fiyatlar devam ederken yavaş yavaş kalkmaya başlamıştı. Bu durum iş dünyasını bir ölçüde umutlandırdı. Kaçakçılık önleniyordu, piyasada yeniden güven oluşmaya başlamıştı ancak terör ve siyasi çatışmalar önlenemiyordu, her gün değişik siyasi görüşlü gençler çatışarak ölüyorlardı.

12 EYLÜL ASKERİ MÜDAHALESİ

Evren'in Uyarı Mektubu

12 Eylül 1980 günü sabahın erken saatlerinde Türkiye tank sesleriyle uyandı. Türk Silahlı Kuvvetleri, emir komuta zinciri içinde, radyodan okunan bir bildiri ile yönetime el koyduğunu duyurdu. Ve Türkiye'de demokrasi için sancılı bir dönem başladı.

1970'li yılların ikinci yarısı, cumhuriyet tarihimizde ülke genelinde huzursuzluğun ve terörün doruk noktaya çıktığı yıllardı. Sokak çatışmaları 1974'ten itibaren katlanarak tırmanışa geçmişti. Şiddet, 1979 ile 1980 arasında doruk noktasına çıkmıştı.

Basına intikal ettiğine göre günde ortalama 20 kişinin öldürüldüğü bu dönemde, 5 binden fazla kişi hayatını kaybetti. 1977 yılının 1 Mayıs kutlamalarında Taksim'de yaşanan katliamda 34 kişi öldü. 1978'de Kahramanmaraş'taki çatışmada 105 kişi yaşamını yitirdi. Çorum'da meydana gelen olaylarda ise 26 kişi öldü. 1979'da Milliyet Gazetesi Başyazarı Abdi İpekçi suikastın kurbanı oldu. Aynı yıl Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul da teröre kurban gitti. Üniversiteler, sol ve sağ grupların çatışma alanına dönmüştü.

1980'de aralarında Gümrük ve Tekel Bakanı Gün Sazak, DİSK sendika lideri Kemal Türkler ve eski Başbakan Nihat Erim'in de bulunduğu farklı çevrelerden çok sayıda tanınmış kişi suikasta uğradı. Sıkıyönetim, terörü durduramıyordu. Polisin eğitimi eksik ve teknik olanakları çok zayıftı. Üstelik polis, Pol-Der ve Pol-Bir dernekleri aracılığıyla ikiye bölünmüştü.

Artık darbenin ayak sesleri duyulmaya başlamıştı. Dönemin Genelkurmay Başkanı Kenan Evren, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Nejat Tümer, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin Şahinkaya ile Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Sedat Celasun'un imzalarını taşıyan mektup, 27 Aralık 1979 tarihinde Cumhurbaş-

kı Korutürk'e gönderildi. El yazısı ile "Cumhurbaşkanı" hitabıyla başlayan mektupta özetle tüm anayasal kuruluşlar ile siyasi partiler asker tarafından uyarılıyordu. Korutürk, mektubu aldıktan sonra 1 Ocak 1980'de, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren ve Kuvvet Komutanlarının Çankaya Köşkü'nde kabul ederek görüştü. Ertesi gün yani 2 Ocak 1980'de, dönemin başbakanı Demirel ile ana muhalefet lideri Ecevit'i birlikte Köşk'e davet ederek, uyarı mektubunun bir suretini kendilerine verdi. Mektup, diğer siyasi partilerin liderlerine de gönderildi.

Cumhurbaşkanı Korutürk'ün görev süresi 6 Nisan 1980'de sona erdi. Korutürk'ten sonra Meclis'teki Cumhurbaşkanlığı seçimleri bir krize dönüştü. 12 Eylül darbesi ile feshedilene kadar Meclis yeni bir Cumhurbaşkanı seçemedi.

12 Eylül askeri darbesi, Türkiye'nin böylesi siyasal ve toplumsal koşulları içinde yapıldı. Darbenin kod adı "Bayrak Harekâtı" idi, tanklar artık sokaktaydı. Darbe, radyodan okunan bildiri ile halka duyuruldu.

Bildiride; "Milli Güvenlik Konseyi İç Hizmetler Kanunu'nun verdiği 'Türkiye Cumhuriyeti'ni kollama ve koruma' görevini yüce Türk Milleti adına emir ve komuta zinciri içinde yerine getirme kararı almış ve ülke yönetimine bütünüyle el koymuştur" deniliyordu. Darbe ile birlikte Meclis feshedildi, siyasi partiler kapatıldı. Türkiye, 13 sıkıyönetim bölgesine ayrılarak, generallerin yönetimine bırakıldı.

12 Eylül sabahı saat 05.30'da dönemin Başbakanı Demirel ile önemli siyaset aktörleri Bülent Ecevit, Deniz Baykal ve Necmettin Erbakan gözetim altına alındı.

Demirel ile Ecevit, Hamzakoy'a, Erbakan ise Uzunada'ya sürgüne gönderildi. Darbeden sonra bir süre saklanan dönemin MHP lideri Alpaslan Türkeş ise 14 Eylül'de teslim olmasından sonra Uzunada'ya gönderildi.

Darbe hükümeti görevde kaldığı yaklaşık 3 yıl içinde mevzuatta köklü düzenlemeler yaptı. Askeri yönetim tarafından oluşturulan Danışma Meclisi, yeni bir Anayasa hazırladı. 1982'de Cumhurbaşkanı ve anayasanın müştereken yapıldığı referandumla yeni Anayasa %92 dolayında bir oyla kabul edildi. Anayasa'nın kabulü ile darbenin lideri Kenan Evren Cumhurbaşkanı oldu.

44. TÜRKİYE HÜKÛMETİ

(Bülend Ulusu Hükümeti, 21 Eylül 1980–13 Aralık 1983)

Görev	
Başbakan	Bülend Ulusu
Başbakan Yardımcısı	Turgut Özal
Başbakan Yardımcısı	Zeyyat Baykara

Darbe yönetimi, eski Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Bülent Ulusu'yu 20 Eylül'de hükümeti kurmakla görevlendirdi. Ulusu hükümeti, 21 Eylül'de Milli Güvenlik Konseyi tarafından onaylandı.

Subayların kapısını çaldığı bir isimde dönemin Başbakanlık Müsteşarı Turgut Özal'dı. Darbe yönetiminin ekonomiyi danıştığı Özal, Ulusu hükümetinde, ekonomiden sorumlu başbakan yardımcısı olarak görev aldı. Bu durum iş dünyasını bir ölçüde umutlandırdı. Böylece alınmış olan 24 Ocak kararlarını hayata geçirme fırsatı doğacaktı.

Radikal tedbirlerle ekonomimizi darboğazdan kurtaracak olumlu gelişmeler sağlandı. Bu arada Kenan Evren'in arzusu ile 2. İktisat Kongresi'nin İzmir'de yapılması öngörülüyor. Bununla biraz da Atatürk ilkelerine bağlılığın ve aynı yöntemlerin uygulanacağı imajı verilmek isteniyordu. Vakit dardı, Turgut Özal yönetiminde çalışmalar devam ediyordu. Turgut Özal bir gün beni aradı, en büyük oda olarak İstanbul Sanayi Odasını da bu iktisat kongresine katılarak destek vermesini arzu ediyordu.

Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş kongrenin genel koordinatörü olarak görevliydi. Odamız danışmanlarından Prof. Dr. Erol Manisalı ile de görüşerek durumu başkanlara ilettim. Başkanlar tarafından da uygun görülerek inşaat sektörü ve enerji raporu tebliğinin odamızda hazırlanması kararlaştırıldı.

Özal "Türkiye'nin enerji sorunları ve çözüm yolları" raporunun benim tarafımdan hazırlanmasını arzu etmişti. Vaktin kısalığına rağmen kapanarak gerekli çalışmaları yaptım. O zaman fazla kaynak bilgi de yoktu ama hazırladığımız rapor beğenildi Devlet Planlama Teşkilatı yayınları arasında yer aldı ve uzun yıllar sonra özellikle yenilenebilir rüzgâr enerjisi, jeotermal enerji ve güneş enerjisiyle nükleer enerjinin gündeme alınması konusundaki görüşlerimizin neredeyse 30 yıl sonra önem kazandığını görmek o günkü imkânsızlıklar içinde iyi bir çalışma yaptığımızı ortaya çıkardı.

Özal yönetimindeki ekonomik değişimler ve atılımlarla gerçekleşen reformlar hariç diğer alanlarda beklenen sonuçlar alınamadı. Oysa hükümet kurulurken kamuoyunda ağırlığı olan bilgili ve deneyimli Zeyyat Baykara ('Kemaliyeli hemşehrimiz), Ahmet Özdeş, Haluk Bayülken, İlter Türkmen, Kaya Erdem, Adnan Başer Kafaoğlu, Ali Bozer, Cafer Tayyar Sadıklar, Sabahattin Özbek, Mustafa Aysan, Şahap Kocatopçu, Mehmet Turgut gibi önemli bazı şahsiyetler bakan yapılmıştı.

DARBENİN BİLANÇOSU

Türkiye'nin siyasal toplumsal ve ekonomik hayatını yeniden yapılandırmaya yönelik darbe yönetimi, sert uygulamalarla iz bırakacak sancılara neden oldu.

Bu dönemin basına yansıyan tablosu özetle şöyle:

1 milyon 683 bin kişi fişlendi, 210 bin davada 230 bin kişi yargılandı.

7 bin kişi için idam cezası istendi, 517 kişiye idam cezası verildi.

Haklarında idam cezası verilenlerden ellisi asıldı. Bunlardan 26'sının suçu siyasiydi.

71 bin kişi TCK'nin 141, 142 ve 163. maddelerinden yargılandı.

30 bin kişi birinci derecede sakıncalı olduğu gerekçesiyle işinden oldu.

14 bin kişi yurttaşlıktan çıkartıldı.

30 bin kişi siyasi sığınmacı olarak yurtdışına kaçtı.

Yıllar yılları kovaladı, Anayasa'nın geçici 15. Maddesindeki hüküm, darbenin liderlerinin yargılanmasının yolunu kapatıyordu. 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandumda, kabul edilen anayasa değişiklikleri ile bu geçici madde kaldırıldı. Darbe yönetiminden sadece Kenan Evren ile Tahsin Şahinkaya hayattaydı. 12 Eylül darbesiyle ilgili 7 Nisan 2011'de Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma açıldı. 4 Nisan 2012'de başlayan 12 Eylül davası her iki komutanın, Org. Kenan Evren'in 9 Mayıs 2015, Org. Tahsin Şahinkaya'nın da 9 Temmuz 2015 tarihlerinde vefat etmeleri üzerine bir devir ve bir kapsamlı dava kapanmış oldu.

DOĞU ANADOLU MALATYA TOPLANTISI

Özal'ın Hacı Hulusi Efendi İle Görüşmesi

Evren, Özal'dan hem ekonomik konularda istifade ediyor hem önemli işleri hallettiriyor hem de duyumlara göre Özal'ı disiplinsiz hareket etmekle suçladığını öğreniyorduk.

Ekonomi yüksek kurulunda Başbakan Bülent Ulusu ile birlikte Devlet Başkanı Kenan Evren'in birçok ekonomik kararlara muhalif olduklarını, bu sebeple zaman zaman Turgut Özal'ın huzursuz olduğunu duyuyorduk, hatta kendisi, "Birkaç kez istifa etmeyi düşündüm, vazgeçtim. Birkaç kez de istifa ettim, Evren kabul etmedi" demişti. O sırada Türkiye Odalar Borsalar Birliğinde Sayın Mehmet Yazar Genel Başkan, ben de Başkan vekili idim. Bir gün Başbakan Yardımcısı Turgut Özal, "Çok bunaldım, Doğu Anadolu'nun sorunları giderek önem kazanıyor, Güneydoğu Anadolu'da huzursuzluk var, bir Doğu Anadolu bölge toplantısı düzenleyin de orada nabız tutalım, sorunları tartışalım" dedi.

Konuyu Başkan Yazar'a götürdüm, yönetim kurulunda görüşüldü. Malatya'da düzenlenecek genişletilmiş Doğu Anadolu Bölge Toplantısının yapılmasına karar verildi. Benim yönetimimde mali işlerden sorumlu yönetim kurulu üyesi, Malatya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Abdurrahman Yavuz ile diğer TOBB Yönetim Kurulu üyeleri görevli kılındı.

Toplantıya hatırladığıma göre 20'nin üzerinde Oda, Borsa, Meclis Başkanları, Yönetim Kurulu Başkanları, bazı öne çıkan tüccar, sanayici, esnaf, esnaf odaları başkanları, tarımda öne çıkmış olan bazı kuruluş başkanları ile Valiler, Belediye Başkanları katılmışlardı.

Çok kalabalık bir toplantıydı. O zamanlar Malatya'da otel ve toplantı salonu sıkıntısı da vardı hatta toplantıyı birçok iş adamı ve misafir ayakta izleme durumunda kalmıştı.

Toplantı başarıyla devam ediyordu. Turgut Özal ile Mehmet Yazar divanda oturuyorlar, ben de toplantı koordinatörü olarak en önde oturdum. Bir ara öğle saatine yakın Turgut Bey bana bir pusula yolladı. Kâğıtta şöyle yazıyordu: "Ali kardeşim, Hulusi Efendi'yi ara, durumu müsait ise akşamüstü ziyaret edip duasını alalım" Hulusi Efendi'den kastı Somuncu Baba efradından gelen Darıdeli Hacı Hulusi Efendi Hazretleriydi. O sıralar Malatya Ticaret ve Sanayi Odası Halkla İlişkiler Müdürü Emekli Öğretmenlerden Mehmet beydi, kendisine söyledim telefonla konuşmuş, Hulusi Efendi buyursunlar demiş o haberi Turgut beye ilettim.

Öğleyin yemek arası verildi tekrar toplantı başladı yaklaşık ikinci saatleriydi toplantının uzayacağı anlaşıldı Turgut Bey bana bir pusula daha yolladı. Notta, "Herhalde toplantı uzun sürecek, bekletirsek Hulusi Efendi'ye ayıp olur, kıismetse başka zaman gideriz" yazıyordu. Bu kez tekrar haber yolladım ve ziyaretimizi iptal ettim. Akşam oldu toplantı bitti. Sümerbank fabrika bahçesinde yemek programımız vardı. Vakit de dardı. Şeker fabrikasının misafirhanesinde kalıyoruz. Turgut Bey, "Ali, hemen şeker fabrikalarına gidelim, namazı kılıp yemeğe geçeriz" dedi. Acele gittik abdest aldık ve camiye girdiğimizde Hulusi Efendi'nin bizi beklediğini gördük. Turgut Bey, "Aman Ho-

cam, zahmet ettiniz, şeref verdiniz” dedi. Hoca Efendi, “Turgut Bey, hem hasret giderelim hem de bir zaruret var gibi geldi bana. Siz gelemeyeceğinize göre ben kalktım geldim” dedi.

Namazdan sonra, “Hocam, çok memnun olduk. Buyurun, yemekte bekliyorlar” dedim. “Ben oraya gelmeyeyim, sizin de benim de vaktimiz yok. Görüştük, ben Darend’e döneceğim” deyince Turgut Bey, “Hocam o zaman misafirhanede biraz görüşelim, istişare edelim” dedi. Hoca Efendi ile birlikte misafirhaneye geçtik. Turgut Bey genel siyasi, ekonomik durumu anlattı, halkın teveccühlerinden bahsetti. Hem halk hem de uluslararası finans kuruluşlarının büyük bir güvenleri olduğunu, bunun için de konseyin seçim kararına bağlı olarak siyasete girmeniz, demokrasiye geçiş döneminde parti kurmamız yönünde talepler olduğunu anlattı.

Çantasından İngilizce, Arapça dergiler ve gazeteler çıkarttı Doç. Dr. Osman Şekerci arkadaşımız da o seyahatte bizimle beraberdi. Arapça bazı makaleleri ve haberleri Osman’ı çağırarak tercüme ettirdi.

Hulusi Efendi dikkatle dinledi ve Turgut Bey’e, “Siz ne düşünüyorsun?” diye sordu. O da konseyin yeni parti kurmasını arzu etmediğini, Bülent Ulusu Paşa başkanlığında parti kurulacağını, orada Başkan Yardımcısı olmasını, hükümet kurulunca da yine aynı göreve devam etmesini önerdiklerini söyledi.

Turgut Beyin bu konuda pek istekli olmadığı anlaşılıyordu. Hoca Efendi, “Turgut Bey, siz daha iyi bilirsiniz. Bülent Ulusu ne kadar sivile yakın bir paşa olsa da askerinin gölgesi hükümetin üzerinden kalkmaz. Bunu ne halka anlatabilirsiniz ne de uluslararası kuruluşlara.” Tebessüm ederek, “Önünüz açık ... Güvendiğin arkadaşlarla partini kur, yoluna devam et!” dedi.

ÜÇ NASİHAT

“Sizin vaktiniz yok ben de yola çıkacağım. Madem ki konu açıldı, şu üç şeye dikkat ediniz.”

Birincisi:

“Sakın ola ki; devlet idaresinde dinimizce de haram olan enaniyete kapılmayın, bencillik, egoizm yöneticiyi yanlış kararlara, tek adamlığa, felakete sürükler. Devletin yönetiminde Yüce Peygamberimizin (sav) sünnetine uyarak istişareye önem veriniz.”

İkincisi:

“Sakın ola ki; devlet idaresinde Dünya malına tamah etmeyin. Kendinize, yakınlarınıza çıkar sağlamayınız. Dünya malında gözünüz varsa başka işe yönelin.”

Üçüncüsü:

“Sakın ola ki, makam hırsına kapılmayın, çalışır iyi işler yaparsanız halkın desteği arkanızda olduğu sürece iktidar olursunuz, makam hırsına kapılarak kanun, usul değiştirerek makamları işgal etmeye tenezzül etmeyiniz.”

“Halka hizmet Hakka ibadettir.” Siz ibadet demeyin, ‘Halka hizmet, Hakka hizmettir’ deyin (Bu ifade Anavatan partisinde slogan olmuştur).

“Bana bakarak hizmetler için makam gerekmez mi demeyin. Amel niyete bağlıdır, niyetiniz iyi olursa makamlar nasip olur.”

Hulusi Efendi’yle görüşmenin özeti budur. Bu konuşma özetini Ak Parti’nin kuruluşu sırasında bir sabah İsmail Kahraman arkadaşımızın evinde Recep Tayyip Erdoğan, Abdüllatif Şener, Abdülkadir Aksu, Abdullah Gül ve Bülent Arınç ile çalışırken onlara da anlatmıştım.

Hulusi Efendi’yi uğurlayıp yemeğe gittik. Yemek çok kalabalıktı. Bölgedeki askeri cenahtan da gelmişlerdi. Mülki amirler ve Belediye Başkanları vardı. Güzel bir yemek sonunda yine Turgut Bey